

Osnovna šola Janka Glazerja Ruše

(PO)KORONSKA ŠOLA

Psihologija ali pedagogika

Raziskovalna naloga

Avtorici: Klara Dobaj in Ana Topolovec

Mentorica: Renata Štritof, mag. prof. inkl. ped.

Ruše, 2023

ZAHVALA

Čeprav se čas šolanja na daljavo zaradi koronavirusa z vsakim dnem bolj oddaljuje, je spomin na nenadno zaprtje šol in s tem povezano negotovost ter strah še vedno med nami. Kar tri šolska leta je omenjeni virus krožil naše šolanje. Posledice šolanja na daljavo bodo prisotne kar nekaj časa. Nikoli ne vemo, kaj vse se še lahko zgodi, zato je potrebno, da omenjeno obdobje dobro raziščemo in ugotovimo, kaj je bilo dobro ter kaj lahko izboljšamo.

Raziskovalne naloge sva se lotili z velikim pričakovanjem. Z veseljem in zanimanjem sva analizirali anketne vprašalnike in povzemali ugotovitve že opravljenih raziskav ter primerjali rezultate.

Hvaležni sva mentorici Renati Štritof, mag. prof. inkl. ped., za njeno hitro odzivnost in usmerjanje. Zahvaljujeva se tudi vsem razredničarkam in razrednikom, da so spodbujali učence za izpolnitev anketnega vprašalnika. Veseli sva bili velikega odziva s strani učencev, saj nam večje število izpolnjenih anket poda boljšo sliko dogajanja. Najlepša hvala tudi učenkam za opravljen intervju, s katerim sva pridobili podrobne odgovore na vprašanja o osebnem doživljanju šolanja na daljavo.

Tudi zaposlenim v zunanji ustanovi, Svetovalnemu centru za otroke, mladostnike in starše v Mariboru, se iskreno zahvaljujeva za njihovo pripravljenost, da sodelujejo pri najini raziskavi. Direktorici mag. Tadeji Batagelj in vsem strokovnim delavcem centra izkazujeva veliko spoštovanje, saj so s svojim delovanjem zagotovo pomagali marsikateremu učencu in tako omilili negativne posledice zaprtja šol.

Hvala naši nekdanji šolski knjižničarki Aleksandri Rožič, prof. slov., za njen doprinos k najini nalogi. Čeprav je zapustila našo sredino in se zaposlila na drugi šoli, je bila še vedno pripravljena pregledati in lektorirati najino raziskovalno nalogo.

Kazalo

1	UVOD.....	7
2	ŠOLSKI SISTEM V ČASU KORONAVIRUSA V SLOVENIJI.....	8
2.1	Opredelitev šolanja na daljavo.....	8
2.2	Organizacija in izvajanje šolanja na daljavo v času koronavirusa.....	9
2.3	Vrednotenje znanja na daljavo v času koronavirusa	10
3	DOŽIVLJANJE ŠOLANJA NA DALJAVO Z VIDIKA UČENCEV	11
3.1	Motivacija v učni situaciji.....	11
3.1.1	Motivacija pri učencih za učenje in opravljanje nalog v času šolanja na daljavo....	13
3.2	Pomoč in podpora učencem pri šolanju na daljavo	14
3.3	Slabosti in prednosti šolanja na daljavo z vidika učencev	15
4	POSLEDICE ŠOLANJA NA DALJAVO V ČASU KORONAVIRUSA	16
4.1	Pozitivne posledice šolanja na daljavo	16
4.2	Negativne posledice šolanja na daljavo	17
4.3	Po(koronska) šola	18
5	RAZISKOVALNI DEL.....	19
5.1	Namen raziskave	19
5.2	Metodologija.....	19
5.2.1	Raziskovalne metode.....	19
5.2.2	Opis vzorca in zbiranje podatkov	20
5.2.3	Intervjuji in primerjava odgovorov intervjuvank	21
5.2.4	Obdelava podatkov	23
5.3	Izvajanje projekta »Učimo se skupaj in si pomagajmo«	24
6	REZULTATI IN RAZPRAVA	25
7	ZAKLJUČEK	38
8	LITERATURA IN VIRI.....	39
9	PRILOGE.....	40

Kazalo slik

Naslovnica: Ponovno skupaj – obrnimo hrbet koroni (VIR: Renata Štritof)

Slika 1: Hierarhija potreb po Maslowu.....	12
Slika 2: Vpliv šolanja na daljavo na kognitivne sposobnosti in druženje pri učencih.....	17
Slika 3: Prikaz učencev v odstotkih po spolu	20
Slika 4: Medvrstniška pomoč in podpora	24
Slika 5: Prikaz števila učencev glede na njihovo (ne)motiviranost	25
Slika 6: Prikaz najpogostejših razlogov za motiviranost pri učencih	26
Slika 7: Prikaz najpogostejših razlogov za nemotiviranost učencev	26
Slika 8: Prikaz števila učencev glede na njihovo mnenje, koga ali kaj so najbolj pogrešali ...	27
Slika 9: Prikaz najpogostejših besed za počutje učencev pri šolanju na daljavo	28
Slika 10: Prikaz najpogostejših besed za počutje učencev pri ponovnem šolanju v šoli	29
Slika 11: Prikaz števila učencev glede na njihovo mnenje, komu je šolanje na daljavo povzročalo največ težav	30
Slika 12: Prikaz števila učencev in njihovega (ne)strinjanja s trditvijo Šolanje na daljavo mi je povzročalo več težav kot šolanje v šoli.....	31
Slika 13: Prikaz števila učencev in njihovega (ne)strinjanja s trditvijo Zaradi šolanja na daljavo imam pri posameznih predmetih manj znanja, kot če bi se šolal v šoli	32
Slika 14: Prikaz števila učencev in njihovega (ne)strinjanja s trditvijo Zaradi šolanja na daljavo imam pri posameznih predmetih manj znanja, kot če bi se šolal v šoli.....	33
Slika 15: Prikaz števila učencev in njihovega (ne)strinjanja s trditvijo V času šolanja na daljavo sem potreboval(a) več pomoči kot pri šolanju v šoli	34
Slika 16: Prikaz števila učencev in njihovega (ne)strinjanja s trditvijo V času šolanja na daljavo sem potreboval(a) več pomoči kot pri šolanju v šoli	35
Slika 17: Prikaz števila učencev in njihovega (ne)strinjanja s trditvijo Po šolanja na daljavo sem se težko ponovno vključil(a) v šolanje v šoli	36
Slika 18: Prikaz števila učencev in njihovega (ne)strinjanja s trditvijo Šolanje na daljavo je zame popolnoma enako kot šolanje v šoli	37

Kazalo tabel

Tabela 1: Prikaz števila in odstotkov učencev glede na razred	20
Tabela 2: Primerjava odgovorov intervjuvank	23
Tabela 3: Razvrščanje v kategorije za opis počutja pri učencih pri šolanju na daljavo.....	28
Tabela 4: Razvrščanje v kategorije za opis počutja pri učencih pri ponovnem šolanju v šoli.	29

POVZETEK

Zaprtje šol v času epidemije covida-19 je vsem udeležencem v vzgojno-izobraževalnem procesu prineslo težke preizkušnje in nove izzive. V Sloveniji je bilo opravljenih kar nekaj raziskav, ki so proučevale doživljanje in posledice šolanja na daljavo. Mi smo se osredotočili na doživljanje šolanja na daljavo z vidika učencev in primerjali rezultate naše raziskave z ugotovitvami avtorjev slovenskih raziskav. Oboji ugotavljamo, da so bili učenci v času šolanja na daljavo zelo osamljeni, najbolj so pogrešali druženje z vrstniki. Večini je pouk na daljavo povzročal težave, ki so bile pogojene z obvladovanjem računalniških veščin, s tehnično opremo, slabšo pozornostjo. Potrebovali so tudi več pomoči, ki so jim jo najbolj pogosto nudili starši, če so to zmogli. Motivacija za učenje je bila sprva visoka, a je tekom podaljševanja šolanja na daljavo upadla. Učenci so prepričani, da niso pridobili dovolj znanj, a ocenjevanje na daljavo, izvedeno na različne načine, je našim učencem ustrezalo. Vrnitev v šolo je večina učencev doživljala z veseljem, a za nekatere ta prehod ni bil enostaven. Strokovnjaki so se soočali s pojavom odklanjanja šole. Posledice šolanja na daljavo poskušamo omiliti z medvrstniškim sodelovanjem in pomočjo pri usvajanju učne snovi ter razreševanju socialno-čustvenih stisk, ki jih doživljajo učenci.

Ključne besede: šolanje na daljavo zaradi covida-19, doživljanje učencev, motivacija za šolsko delo, posledice šolanja na daljavo

1 UVOD

Epidemija oziroma pandemija koronavirusa je prinesla skrbi in spremembe na vseh področjih človekovega življenja. Tudi v slovenskem šolstvu je povzročila precej težav. Pa vendarle se je prav zaradi nje zgodilo tudi nekaj pozitivnega, kot ugotavlja Kodelja (2020, str. 54): *»Vrednost šole se je v očeh slovenske javnosti dvignila. Vsi hočejo, da se otroci čim prej vrnejo v šole. V iste šole, ki so bile prej pogosto predmet kritik in nezadovoljstva. To potrjuje tudi stara modrost, da dokler je nekaj dragocenega na voljo, tega ne znamo ceniti, pravo vrednost spoznamo šele, ko tega več nimamo. Tudi pravo vrednost šole so mnogi dojeli šele, ko so bile te zaprte.«* Zaprtje šol in šolanje na daljavo je prineslo nove izzive, preizkuse potrpežljivosti in iznajdljivosti. Pomembno je, da se opravijo raziskave in odpravijo pomanjkljivosti, v kolikor se še kdaj znajdemo v podobnih razmerah.

Zanimalo nas je, kako so učenci na OŠ Janka Glazerja Ruše doživljali šolanje na daljavo v času koronavirusa. Ker je na tem področju opravljenih že nekaj raziskav o šolanju na daljavo v Sloveniji, bomo rezultate med seboj primerjali.

Postavimo naslednje hipoteze:

HIPOTEZA 1: Predvidevamo, da večina učencev za opravljanje šolskega dela v času šolanja na daljavo ni bila motivirana.

HIPOTEZA 2: Predvidevamo, da je večina učencev v času šolanja na daljavo najbolj pogrešala druženje s sošolci.

HIPOTEZA 3: Predvidevamo, da so pri večini učencev v času šolanja na daljavo prevladovala negativna čustva in pri ponovnem vračanju v šolo pozitivna čustva.

HIPOTEZA 4: Predvidevamo, da večina učencev meni, da ima zaradi šolanja na daljavo pri posameznih predmetih manj znanja, kot če bi se šolali v šoli.

HIPOTEZA 5: Predvidevamo, da se je večina učencev po končanem šolanju na daljavo težko ponovno vključila v šolanje v šoli.

Raziskovalna naloga je sestavljena iz teoretičnega in raziskovalnega dela.

V teoretičnem delu raziskujemo šolski sistem v Sloveniji v času koronavirusa in predstavimo organizacijo, izvajanje ter vrednotenje znanja v času šolanja na daljavo. Posebej smo se osredotočili na rezultate slovenskih raziskav doživljanja šolanja na daljavo z vidika učencev, predvsem na njihovo motivacijo za opravljanje šolskih obveznosti. Teoretični del zaključujemo z ugotovitvami omenjenih raziskav o posledicah šolanja na daljavo pri učencih.

V raziskovalnem delu predstavimo rezultate raziskave, ki smo jo opravili med učenci OŠ Janka Glazerja Ruše. Prav tako predstavimo zaključke intervjujev z direktorico Svetovalnega centra za otroke, mladostnike in starše Maribor in dveh učenk OŠ Janka Glazerja Ruše, od katerih je ena opredeljena kot nadarjena učenka, druga pa izkazuje posebne potrebe zaradi primanjkljajev na posameznih področjih učenja.

Za omilitev posledic šolanja na daljavo v času koronavirusa smo na šoli v začetku letošnjega šolskega leta pričeli z medvrstniškim učenjem v projektu, ki smo ga poimenovali *»Učimo se skupaj in si pomagajmo«*. Devetošolke izvajamo pomoč učencem, ki imajo tudi zaradi šolanja na daljavo primanjkljaje na učnem področju, obenem jih usmerjamo v ustrezne strategije učenja, predvsem pa drug drugemu nudimo socialno-čustveno pomoč.

2 ŠOLSKI SISTEM V ČASU KORONAVIRUSA V SLOVENIJI

Zaradi hitrega širjenja novega koronavirusa in številnih smrtnih žrtev je Svetovna zdravstvena organizacija razglasila pandemijo, ki ni bila le zdravstveni problem, ampak je vplivala na družbeno, gospodarsko in politično življenje.

V Sloveniji je bila epidemija razglašena 12. marca 2020. Med ukrepi za zaježitev epidemije je bilo tudi zaprtje šol. S 16. marcem 2020 so se zaprle vse vzgojno-izobraževalne organizacije. V prvem valu epidemije smo tako prešli na šolanje na daljavo, ki je trajalo do maja 2020, ko so se šole postopoma začele odpirati.

Šolsko leto 2020/2021 se je sicer pričelo v šoli, a so se v drugem valu epidemije oktobra 2020 šole ponovno zaprle in vzpostavilo se je šolanje na daljavo. Z izjemo nekaterih šol za izobraževanje učencev s posebnimi potrebami so šole do konca januarja 2021 ostale zaprte. Čeprav so bile šole odprte, pouk še zmeraj ni potekal kot pred epidemijo, v šolah so veljali številni ukrepi za preprečevanje širjenja koronavirusa, kar je zahtevalo prilagoditve pouka. V aprilu 2021 so se šole za nekaj časa ponovno zaprle in učenci so se šolali na daljavo.

Šolsko leto 2021/2022 se je pričelo v šolskih klopeh. Do zaprtja šol ni več prišlo, je pa bilo leto zaznamovano s protikoronskimi ukrepi in poznano predvsem po obveznih testiranjih, izolacijah in številnih karantenah celotnih oddelkov na šolah.

Šolanje na daljavo je za vse vključene pomenilo spremenjen način dela, ki se je bistveno razlikoval od pouka v učilnici.

Med prvim in drugim valom epidemije ter šolanjem na daljavo se je spremenila oblika izvedbe pouka na daljavo. Ob prvem valu epidemije so bile šole nepripravljene, saj so se šolska vrata zaprla dobresedno čez noč. Sprva so bile najbolj aktualne oblike tehnološke pomoči (opremljanje učencev z računalniki), zaradi pedagoško-didaktične nepripravljenosti šol in učiteljev pa so prevladoval vsaj v začetku poenostavljene oblike šolskega dela, ki so se v precejšnji meri opirale predvsem na individualno in samostojno delo učencev ob izdatni pomoči staršev pri najmlajših učencih. Med prvim in drugim valom epidemije so se šole in strokovni delavci dobro pripravili na ponovno šolanje na daljavo. Glede na priporočila Zavoda Republike Slovenije za šolstvo je šolanje na daljavo potekalo drugače, s poukom po videokonferencah, kar je vzpostavilo šolsko strukturo, urnik in rutino ter se v tem vidiku približalo organizaciji šolanja v živo.

2.1 Opredelitev šolanja na daljavo

Izobraževanje na daljavo je oblika izobraževanja z dvema temeljnima značilnostma: učitelj in učenec sta med poučevanjem prostorsko ločena, komunikacijo med njima in komunikacijo med učenci samimi pa omogočajo različne vrste tehnologij. Učinkovito izobraževanje na daljavo zahteva strukturirano načrtovanje, dobro strukturirane učne enote, specialne didaktične strategije in komunikacijo preko elektronskih ali drugih tehnologij (Rupnik Vec idr., 2020).

Pojem izobraževanja oziroma šolanja na daljavo nam ni znan le iz epidemije koronavirusa. Ta oblika šolanja je prisotna predvsem v državah, v katerih so kraji med seboj zelo oddaljeni in je prebivalcem odmaknjenih pokrajin obiskovanje šol močno oteženo (Avstralija, Kanada ...).

Tudi v Sloveniji smo že pred šolanjem na daljavo v času koronavirusa poznali oblike izobraževanja na daljavo, predvsem poznamo študij na daljavo, s čimer se je razširila dostopnost do pridobivanja višje in visokošolske izobrazbe. Tako so zavodi razreševali stiske s prostorom, privabili večje število študentov, le-tim pa je bilo omogočeno tudi, da so si sami razporejali čas za študij.

2.2 Organizacija in izvajanje šolanja na daljavo v času koronavirusa

V prvem valu epidemije Covida-19 so se zaprle vse šole. Pouk se je izvajal kot šolanje na daljavo. Ravnatelji in strokovni delavci na zaprtje šol večinoma niso bili pripravljeni, saj je ukrep pričel veljati »čez noč«. Zato je bilo najprej potrebno zagotoviti računalniško opremo za učence in dijake iz socialno šibkejših družin. Nekateri učenci niso imeli tehnične opreme, drugi so imeli težave pri dostopu do interneta, tretji premalo računalniškega znanja ... Raziskava, ki jo je opravil Zavod Republike Slovenije za šolstvo (v nadaljevanju raziskava ZRSS), je razkrila, da večina šolarjev z uporabo IKT ni imela večjih težav, a 20 odstotkov jih je moralo računalnik deliti z družinskimi člani.

Različne šole so različno organizirale pouk in po različnih kanalih. Največ učencev v raziskavi je zatrdilo, da je njihov pouk najpogosteje potekal tako, da je učitelj pošiljal navodila za samostojno delo po elektronski pošti ali preko spletne učilnice. Tako je odgovorilo več kot polovica učencev od šestega do osmega razreda in dve tretjini učencev četrtega in petega razreda (Rupnik Vec idr., 2020).

Sčasoma so šole za izvajanje pouka na daljavo razvile različne oblike, metode ter strategije uporabe ustreznih digitalnih tehnologij. Z učenci so učitelji vzpostavili stik preko videokonferenc.

Večina učiteljev na vseh stopnjah izobraževanja je enakovredno kombinirala videokonferenčno izvajanje pouka ter usmerjanje učenja učencev s pisnimi navodili. Takšna kombinacija omogoča tako kontakt učitelja z učenci kot njihovo samostojno učenje. Zgolj s pisnimi navodili je pouk izvajala približno tretjina učiteljev (Rupnik Vec idr., 2020).

Šole so budno spremljale morebitno neodzivnost učencev in poskušale ugotovite razloge nesodelovanja.

Pomembna učna oblika v šolah pri pouku je učna metoda razlage. To je razlog, da so jo marsikateri učenci pogrešali v času izobraževanja na daljavo, kadar ni bila v zadostni meri prisotna, da bi jim omogočila lažje razumevanje in usvajanje znanja (Rutar Vec idr., 2020). A pomanjkljivost metode razlage je, da je enosmerna in ustreza le nekaterim učencem, kar lahko pripelje do pasivnosti učenca. To še posebno velja za videokonference, ki trajajo dlje časa in pri katerih se učenci lahko brez večjih težav izklopijo tako fizično kot umsko. Veliko učencev videokamere ni imelo. Pomembno se nam zdi, da so učitelji izkoristili videokonferenco tudi za to, da so učence spodbujali k pogovoru o učni vsebini, da so imeli učenci priložnost postavljati vprašanja ter na njih odgovarjati.

Odgovornost učitelja v času izobraževanja na daljavo je priprava kakovostnih kontaktnih učnih ur ter kakovostnih gradiv (posnetki, dejavnosti in usmeritve učencu za samostojno delo itd.), spremljanje učenčevega dela, sprotne vsebinska povratna informacija ter spodbuda učencu za izboljšave ter po potrebi dodatne usmeritve in pomoč. Odgovornost učenca v času izobraževanja na daljavo pa je aktivno sodelovanje na kontaktnih učnih urah, izvajanje

samostojnih dejavnosti v skladu z usmeritvami učitelja ter iskanje pomoči, kadar jo potrebuje (Rupnik Vec idr., 2020).

2.3 Vrednotenje znanja na daljavo v času koronavirusa

Spremljanje in ocenjevanje znanja je sistematičen proces, namenjen dokumentiranju napredka učenca. Pri izobraževanju na daljavo v izrednih okoliščinah sta preverjanje in ocenjevanje znanja s psihološkega in sociološkega vidika še posebej občutljiva. Zavod za šolstvo je v sodelovanju s strokovnjaki s področja izobraževanja pripravil navodila in priporočila učiteljem (Priporočila za ocenjevanje na daljavo, 2020) z namenom izpostaviti ključne pogoje, načine in rešitve za izvedbo preverjanja in ocenjevanja znanja na daljavo (Rutar Vec idr., 2020).

Različne raziskave kažejo, da je največ učiteljev na vseh stopnjah izobraževanja v času šolanja na daljavo ocene pridobilo s spraševanjem preko videokonference, ocenjevali pa so tudi govorne nastope, pisne izdelke, posredovane po elektronski pošti ali pa praktične izdelke oziroma njihove posnetke ... V času izobraževanja na daljavo se je pojavilo tudi preverjanje oz. ocenjevanje znanja s pomočjo možnosti, ki jih omogoča digitalna tehnologija, npr. elektronski kvizi, ki pa jih je uporabila le desetina učiteljev.

Učitelji so v času šolanja na daljavo zaznali hude stiske učencev glede pridobivanja ocen, kot pomoč so z učenci pripravili individualizirani načrt za pridobivanje ocen.

Velika večina učiteljev (90 %) je v raziskavi (ZRSS) zatrdila, da so v času izobraževanja na daljavo izvajali katerega od načinov diferenciacije ocenjevanja, bodisi da so prilagajali način, termin ali trajanje ocenjevanja (Rupnik Vec idr., 2020). Nasprotno pa so učenci v tej isti raziskavi menili, da so jim učitelji pogosto omogočili izbiro časa ocenjevanja, redkeje pa izbiro načina ocenjevanja.

Glede ocenjevanja je prihajalo do razlik med razredno in predmetno stopnjo. Raziskava ZRSS je pokazala, da so učencem razredne stopnje učitelji najpogosteje ocenili izdelek, dobra polovica učencev je bila vprašana preko videokonference, slaba polovica pa je preko videokonference izvedla govorni nastop. Tretjina učencev je za oceno rešila kviz. Prav tako kot učenci razredne stopnje so tudi učenci predmetne stopnje najpogosteje oceno pridobili z izdelkom in je bila za oceno preko videokonference vprašana dobra polovica učencev. V primerjavi z učenci razredne stopnje so pogostejše, skoraj v polovici primerov, za oceno reševali kviz, občutno redkeje, le v četrtini primerov pa so preko videokonference izvedli govorni nastop.

Pogosto so učenci navajali kot način pridobivanja ocene sprotno delo na daljavo, torej ocenjevanje opravljanja nalog, ki so jim jih učitelji pošiljali preko spletnih učilnic in sodelovanje na videokonferencah.

V raziskavi ZRSS so učenci pod odgovori »drugo« omenjali tudi ocenjevanje oddanega posnetka. Posneli so svoj govorni nastop, predstavitev, pesmico, referat, tudi ples, kuhanje ali gledališki nastop ali pa so pod »drugo« navajali tudi izdelke, kot so predstavitev, poročilo, eksperimentalno delo, miselni vzorec, maketa, plakat, film, časovni trak, dnevnik, likovni izdelki itd. Med primeri se pojavijo tudi ocenjevanje tekmovanja in bralne značke.

3 DOŽIVLJANJE ŠOLANJA NA DALJAVO Z VIDIKA UČENCEV

Ugotovitve raziskave, ki jo je leta 2020 opravil Zavod Republike Slovenije za šolstvo, kažejo, da so učenci doživljali pouk na daljavo med epidemijo koronavirusa kot zahtevnejši od pouka v razredu, po drugi strani pa so pouk na daljavo ocenjevali tudi kot zanimiv in ustvarjalen. Kot negativne vidike so učenci označili predvsem pomanjkanje socialnih stikov, tako s sošolci kot z učitelji. Precej jih je tudi pogrešalo razlago učitelja. Pozitivno pa se jim je zdelo, da so si lahko sami razporedili delo čez dan in da jim ni bilo treba nastopati pred sošolci.

Rutarjeva s sodelavci (2020) ugotavlja, da je pouk na daljavo v večji meri obremenjeval učence z nižjim učnim uspehom in učence z učnimi težavami.

V vseh raziskavah so učenci odgovarjali, da so v času šolanja na daljavo najbolj pogrešali druženje in sodelovanje s sošolci. Pri pouku v šoli je veliko skupinskega dela in sodelovalnega učenja. Učne dejavnosti so v času pouka na daljavo od učencev večinoma zahtevale samostojno delo. Organiziranega skupinskega dela in dela v dvojicah je bilo manj, kar so učenci v času šolanja na daljavo pogrešali.

Večina učencev je menila, da naloge, ki so jih reševal na daljavo, niso zahtevale sodelovanja s sošolci. Osemdeset odstotkov učencev na razredni stopnji (v raziskavo zajeti učenci četrtega in petega razreda) je odgovorilo, da so pogrešali sodelovanje s sošolci, isto je odgovorilo šestdeset odstotkov učencev na predmetni stopnji (v raziskavo zajeti učenci šestega, sedmega in osmega razreda) (Rutar Vec idr., 2020).

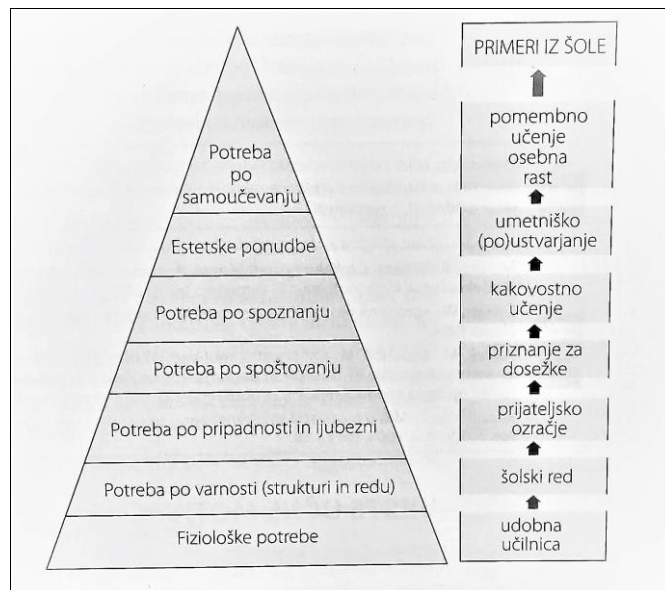
Učenci so v raziskavi ZRSS odgovarjali, da pogosto niso razumeli pisnih navodil učitelja (petina učencev), prav tako so pogrešali razlago učiteljev. Učitelji v učilnicah hitreje prepoznajo učence, ki potrebujejo pomoč, ker ne razumejo razlage in se nemudoma odzovejo, kadar zaznajo potrebo učenca po dodatni razlagi in dodatnih navodilih (Rutar Vec idr., 2020).

Prav tako so učenci ocenili, da niso dobili dovolj povratnih informacij s strani učiteljev o dosežkih učenja na daljavo.

Tudi rezultati raziskave REDS v Sloveniji kažejo, da se je več kot polovica učencev doma počutila osamljeno, okoli sedemdeset odstotkov jih je najbolj pogrešalo stike s sošolci. Okoli polovica je občutila jezo pogostejše kot običajno, prav tako jih je skrbelo, kako bo zaprtje šol vplivalo na njihovo učenje in znanje. Učenci so tožili, da so se težko osredotočili na šolsko delo in da so imeli težave s spanjem. Tri četrtine učencev je spremljalo družabna omrežja precej več kot pred zaprtjem šol.

3.1 Motivacija v učni situaciji

Motivacija je notranji proces, ki spodbuja človeka k aktivnosti, da doseže cilje. Pod pojem motivacija spadajo vsi procesi spodbujanja, usmerjanja in vzdrževanja vedenja z namenom uresničitve cilja. Ko smo motivirani, smo aktivni, ukrepamo in se premikamo naprej proti cilju (Marentič Požarnik, 2018).

Slika 1: Hierarhija potreb po Maslowu

(VIR: Marentič Požarnik, 2018, str. 199)

Potrebe v prvih štirih skupinah Maslow imenuje potrebe pomanjkanja in težijo k ravnotežju. Z vzpostavljenim ravnotežjem se potreba zmanjša ali začasno izgine. Zadnje tri skupine potreb pa so potrebe rasti, imenujemo jih tudi progresivne potrebe (Marentič Požarnik, 2018). To so potrebe, ki jih zadovoljujemo zaradi želje po osebni rasti, npr. potreba po znanju in razumevanju, vedoželjnost, radovednost, potreba po umetnosti, lepoti, potreba po samouresničitvi. Ljudje, ki dosežejo to stopnjo v hierarhiji potreb, so samoiniciativni, polni idej in potrebujejo za svoje delovanje zelo malo zunanje spodbude.

Učna motivacija je skupen pojem za vse vrste motivacij v učni situaciji in obsega vse zunanje in notranje pobude za učenje, ki učenca usmerjajo, določajo intenzivnost, trajanje in kakovost (Marentič Požarnik, 2018).

Poznamo zunanjo in notranjo učno motivacijo. Kadar se učimo zaradi zunanjih posledic, ki niso sestavni del učenja oziroma je učenje le sredstvo za doseganje pozitivnih in izogibanje negativnim posledicam (ocena, pohvala ...), govorimo o zunanji motivaciji. Ta običajno ni trajna, ko vir zunanje podkrepitve izgine, z dejavnostjo navadno prenehamo. Pri notranji motivaciji pa je cilj delovanja v dejavnosti sami, vir podkrepitve pa je v nas. Prednost te motivacije je v njeni trajnosti, v kakovostnejši dejavnosti ter boljših rezultatih (Marentič Požarnik, 2018).

Vloga učitelja je za razvijanje notranje motivacije pri učencih zelo pomembna. Ne glede na to, da je učitelj omejen s predpisanimi učnimi načrti, ocenami, osnovnošolsko obveznostjo, pa vendarle lahko spodbudi učence in poveča njihovo zavzetost ter naredi pouk bolj zanimiv:

- opre se na obstoječe interese in izkušnje, izhaja iz močnih področij učencev,
- ponudi učencem na izbiro različna področja, naloge in dejavnosti,
- poda možnost, da učenci izrazijo svoj način razmišljanja, uveljavijo lastno iniciativo,
- v pouk vnaša elemente novosti, raznolikosti in presenečenja,

- učencem poda sprotno in konkretno povratno informacijo o uspešnosti,
- daje možnost, da učenci izdelajo in pokažejo (razstavijo) svoje izdelke,
- vključuje elemente domišljije, igrivosti in možnost za sodelovanje med učenci,
- kaže svoj osebni interes za snov in za učenje, ki je zanj osebno pomembna,
- izraža pozitivna, visoka, a realna pričakovanja do učencev,
- zmanjšuje nepotreben strah in napetost,
- uvaja učne izkušnje, kot so samostojni in skupinski projekti učencev, učenje v naravi ipd. (Marentič Požarnik, 1018).

Motivacija je odvisna tudi od zanimivosti nalog kot tudi od nalog, ki so jih učenci sposobni reševati, in ima skupaj s čustvi bistveno vlogo pri učenju, skupaj namreč zagotavljajo, da učenci usvojijo znanje in veščine na zanje smiselni način (Rutar Vec idr., 2020).

Raziskava, ki jo je koordiniral Zavod Republike Slovenije za šolstvo v letu 2020, je pokazala, da so učitelji pri pripravi učnega gradiva upoštevali možnosti in zmožnosti učencev, saj so imeli v mislih, da se bodo učenci skozi program večinoma prebijali sami in so pripravljali za učence zanimive didaktične dejavnosti, ki so ustrezale namenu in jih so jih učenci z veseljem opravljali. Učenci so naloge prepoznali kot zanimive in ne preveč zahtevne, zato je še toliko bolj zanimivo, da učenci vseh izobraževalnih obdobj zaznavajo izobraževanje na daljavo kot zahtevnejše od pouka v živo (Rutar Vec idr., 2020).

3.1.1 Motivacija pri učencih za učenje in opravljanje nalog v času šolanja na daljavo

V začetku šolanja na daljavo je bila motivacija za delo pri učencih še dokaj visoka, a je s podaljševanjem šolanja na daljavo močno upadala.

Kar nekaj sodelujočih učencev je izpostavljalo, da so pouku preko videokonferenc sledili težje, predvsem so imeli težave z ohranjanjem pozornosti. Tudi oblika nadzora nad pedagoško situacijo, ki je v šoli navadno v domeni učitelja, je bila pri šolanju na daljavo zelo spremenjena. Velikokrat se je zgodilo, da so se učenci trudili spremljati pouk le pri predmetih, ki so zanje pomembni, ali pa so zjutraj še uspeli ohraniti motivacijo, ki pa je tekom dneva že pošla. Posebej pogosto v povezavi s poukom preko videokonferenc omenjajo pomanjkanje zbranosti oziroma težave z njenim vzdrževanjem (Šušterič idr., 2022).

Tudi rezultati raziskave REDS v Sloveniji kažejo, da je motivacija za učenje pri slovenskih učencih že sicer med najnižjimi in je bila med epidemijo najnižja (Klemenčič Mirazchiyski, 2021).

Za izobraževanje na daljavo je pomembna avtonomna motivacija, ki jo s procesom poučevanja po načelih formativnega spremljanja, učitelj lahko učinkovito podpre. Ključna načela formativnega spremljanja v podporo učenju so:

- kako učence pred obravnavo učne snovi na daljavo usmeriti v ozaveščanje in ubesedenje njihovega predznanja oz. kako jih povabiti v razmislek o tem, kaj o obravnavani temi že vedo oz. kaj zmorejo storiti, kje pa so njihove vrzeli;
- skupaj z učenci na daljavo ubesediti namene učenja (osmisлити učenje) in kriterije uspešnosti (odgovoriti na vprašanje »Kako bom vedel, da sem uspešen?«);

- kako učence na daljavo spodbuditi k ozaveščanju korakov, ki so potrebni za doseg ciljev oz. namenov učenja;
- kako na daljavo učence maksimalno aktivirati v fazi obravnave učne vsebine oz. jih aktivirati, da so v procesu učenja aktivni in razumevanje vsebine izgrajujejo v različnih dejavnostih, ki aktivirajo vsa njihova čutila ter spodbudijo rabo najraznovrstnejših veščin;
- kako se z učenci »pogovoriti« o tem, kaj so dokazi o njihovem napredku in jih usmeriti v izbiro dokazov o njihovem napredku;
- kako oz. za katere dejavnosti in/ali izdelke učencem na daljavo omogočiti formativno povratno informacijo v skladu s kriteriji uspešnosti, bodisi lastno, bodisi informacijo sošolcev; kako organizirati izmenjavo vrstniške povratne informacije v spletnih učnih okoljih;
- kako spodbuditi učence, da s pomočjo povratnih informacij in lastnega samovrednotenja na temelju kriterijev uspešnosti izboljšajo izdelek in/ali dejavnost/veščino (Rupnik Vec idr., 2020).

3.2 Pomoč in podpora učencem pri šolanju na daljavo

Pri analizi raziskav ugotavljamo, da so največ podpore in pomoči nudili učencem v času šolanja na daljavo njihovi starši. Mlajši, kot so bili učenci, več je bilo te pomoči s strani staršev. Tudi raziskava ZRSŠ kaže, da so učencem četrtega in petega razreda bolj kot učencem na predmetni stopnji pomagali starši.

Društvo psihologov Slovenije (2020) s svojo raziskavo prav tako ugotavlja, da so učenci šolske naloge opravljali večinoma sami z malo pomoči, predvsem staršev.

Učenci so navajali tudi, da so iskali pomoč pri učiteljih, najprej predvsem zato, ker niso imeli tehnične opreme, dostopa do računalnika ali pa so težko opravili šolske zadolžitve, ker niso razumeli navodil (Kavkler idr., 2020). Avtorice raziskave v okviru društva Bravo (društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami) prav tako omenjajo, da je osemdeset odstotkov učencev navedlo, da so jih starši bolj spodbujali s pohvalami in jim več pomagali, nekaj več kot polovica anketiranih pa je navedla, da so imeli premalo učiteljevih povratnih informacij o uspešnosti pri učenju.

Učitelji so pri šolanju na daljavo premalo spodbujali sodelovalno in vrstniško učenje. Socialno-čustveni cilji pa po mnenju večine učiteljev s poukom na daljavo niso uresničljivi (Rupnik Vec odr., 2020).

Vendar odgovori učencev v raziskavi kažejo, da so učenci sodelovali med seboj tako, da so se pogovarjali o učni snovi in si medsebojno pomagali, pogosto tako, da so si razložili, česar niso znali. S starostjo učencev se je povečeval delež učencev, ki so s sošolci sodelovali na daljavo. Rutar Vecova s sodelavci (2020) ugotavlja, da čeprav je vrstniško sodelovanje učinkovit način učenja in so vrstniške povratne informacije naravna sestavina učenja drug od drugega, je manj kot desetina učnih dejavnosti zahtevala od učencev dajanje vrstniške povratne informacije.

Sodelovanje učencev je večinoma potekalo samoiniciativno in neformalno. Ko je prišlo do sodelovanja, to največkrat ni bilo povezano z zahtevami same naloge, pač pa je šlo za spontano medsebojno pomoč med sošolci.

3.3 Slabosti in prednosti šolanja na daljavo z vidika učencev

Že v samem začetku šolanja na daljavo se je pokazala velika slabost oziroma težava te oblike izobraževanja. Nujni pogoj za šolanje na daljavo je, da imajo vsi učenci doma dostop do interneta in možnost uporabe računalnika. Po nekaterih javno dostopnih podatkih ta pogoj ni bil v celoti uresničen. Za uspešno izvedbo pouka na daljavo je potrebno, da so učenci in učitelji računalniško dovolj pisмени in da znajo uporabljati računalniško tehnologijo ter programska orodja. Tudi ta pogoj je bil le deloma izpolnjen. Nadaljnja slabost, ki se je pokazala pri vzpostavitvi šolanja na daljavo, so nerazvite didaktike in metodike poučevanja na daljavo. Tudi mnogi učenci niso zmogli ali se niso znali samostojno učiti. Uspešnost njihovega šolanja na daljavo je bila odvisna od pomoči staršev, predvsem pri najmlajših učencih. Na uspešnost so vplivali tudi drugi dejavniki, kot na primer primerni prostor za učenje, motivacija za učenje, odnosi v družini, psihično počutje itd. (Kodelja, 2020).

Slabost šolanja na daljavo, ki so jo izpostavljali učenci v raziskavah, je bila pomanjkanje sodelovalnega učenja. Učenje ob sodelovanju med učenci je močen didaktični pristop, ki učence usmerja, da na strukturiran način skupaj z vrstniki postavljajo cilje učenja, vrednotijo svoje znanje, si dajejo povratne informacije in se v medsebojnih razpravah učijo. Večina učencev je pogrešala sodelovanje s sošolci.

Učenci so poročali, da so na videokonferencah zelo malo delali v paru na daljavo (Rupnik Vec idr., 2020).

Učenje v šolah poteka v večjih ali manjših skupinah, aktivno znanje pa se ustvarja v produktivnem dialogu z drugimi in ker timsko in sodelovalno učenje usmerjata učence tudi k razvoju nekaterih pomembnih veščin, je povezovanje učencev pri učenju podlaga za dobro učenje in poučevanje. Zato so komunikacija, sodelovanje med učenci in dobro sodelovalno učenje pomembni za socialni in čustveno-osebnostni vidik učenja (Marentič Požarnik, 2000).

Šolanje na daljavo je zahtevalo od učencev drugačen pristop k učenju, prav tako so bile učne izkušnje, ki so jih zanje načrtovali učitelji, drugačne od učnih izkušenj v šoli. Učenje je moralo postati aktivnejše, saj je moral biti učenec samostojnejši in imeti nadzor nad tem, kaj se uči in kako.

Raziskave, opravljene v Sloveniji, so med učenci glede njihovega doživljanja šolanja na daljavo pokazale, da je bil pouk na daljavo za večino učencev dobra izkušnja, saj so postali samostojnejši. Prav tako so menili, da bo takšen način učenja postal pomemben tudi v prihodnosti (Uršič in Puklek Levpušček, 2020).

V raziskavi ZRSS so štiri petine učencev samostojno razporejanje časa v času šolanja na daljavo označili kot prednost (Rupnik Vec idr., 2020). Tudi v raziskavi Kavklerjeve s sodelavkami (2020) je skoraj devetdeset odstotkov anketiranih učencev kot prednost označilo svobodo pri organizaciji časa za učenje, kar je vodilo k njihovi večji samostojnosti. Podobne zaključke ugotavljajo tudi z raziskavo REDS, kjer je osemdeset odstotkov anketiranih učencev menilo, da so bili samostojni pri opravljanju šolskih obveznosti.

Švajgerjeva (2021), ki je proučevala rezultate raziskav, opravljenih v Sloveniji na temo izobraževanja in vzgoje v času koronavirusa, je v svoji SWOT analizi povzela prednosti in slabosti šolanja na daljavo v omenjenem času. Če povzamemo njene ugotovitve o šolanju na daljavo z vidika učencev, zasledimo, da so učenci v raziskavah kot prednosti omenjali več

prostega časa, lažje usklajevanje z drugimi obveznostmi, večjo ustvarjalnost in zanimivost pouka.

Kot slabosti so izstopale: omejene tehnološke sposobnosti, otežen dostop do računalnika in interneta, težave z organizacijo dneva in učne snovi, preobremenjenost in težave s pozornostjo, pomanjkanje priložnosti za interakcije, zmanjšana motivacija.

Kot priložnost izstopata povečanje avtonomije oziroma samostojnosti učencev in krepitev tehnoloških sposobnosti, kot nevarnost pa socialna izolacija, zloraba tehnologije in negativen vpliv na telesno in duševno zdravje.

4 POSLEDICE ŠOLANJA NA DALJAVO V ČASU KORONAVIRUSA

Raziskava REDS, ki jo je v Sloveniji izvedel leta 2020 Pedagoški inštitut, je pokazala skrb vzbujajoče rezultate pri doseganju učnih ciljev in standardov znanja ter ocen. Le ena četrtna anketiranih učiteljev je menila, da so bile ocene v času prvega vala epidemije izraz znanja učencev. Celo šestdeset odstotkov učencev je imelo občutek, da so jim učitelji dajali višje ocene, kot če bi bil pouk v šoli.

Ocenjevanje v času šolanja na daljavo je bilo prilagojeno. Skoraj polovica učiteljev je priznala, da so si prizadevali za višje ocene, ker so se želeli izogniti konfliktnim situacijam in morebitnim inšpekcijskim postopkom. Kar osemdeset odstotkov učiteljev ni bilo prepričanih, ali so izdelek, ki so ga ocenjevali, resnično izdelali učenci (Kuralt, 2020).

4.1 Pozitivne posledice šolanja na daljavo

Šolanje na daljavo je imelo poleg številnih negativnih posledic vendarle tudi pozitivne posledice. Raziskava ZRSŠ je pokazala, da so razredni učitelji po izkušnji poučevanja na daljavo spremenili pogled na to, kaj je res pomembno, da učenec zna. Učitelji na predmetni stopnji pa so kot priložnost pouka na daljavo izpostavili to, da so bolje spoznali svoje učence (Rupnik Vec idr., 2020).

Iz raziskave REDS, opravljene za slovenske učence, je čutiti optimizem, saj več kot devetdeset odstotkov anketirancev meni, da so (zelo) uspešni pri uporabi spletnih učnih okolij in videokonferenčnih sistemov, okoli osemdeset odstotkov pa se jih tudi počuti dobro ali zelo dobro pripravljene, če bi se šola v prihodnje ponovno zaprla za daljše časovno obdobje.

Pozitiven izid izkušnje izobraževanja na daljavo v času prvega vala epidemije covida-19 v Sloveniji je sporočila dobra četrtna učiteljev in nakazala, da bodo v prihodnosti pri poučevanju v živo razširili nabor izdelkov in dokazil o učenju, ki jih bodo ocenjevali. S tem bodo učencem omogočili, da poleg faktografskega znanja ali znanja na višjih taksonomskih ravneh, vezanega neposredno na učno snov, izkažejo še druge veščine, npr. kreativnost, kritično mišljenje v smislu argumentiranja in odločanja, zmožnost samorefleksije, sodelovanja za uresničitev skupnega cilja (izdelka), veščine uporabe digitalne tehnologije itd. (Rupnik Vec idr., 2020).

4.2 Negativne posledice šolanja na daljavo

Za učence je ukrep zaprtja šol pomenil tudi težavo na področju razvoja socialnih veščin, prav tako pa se kažejo negativni vplivi tudi na psiho-fizičnem zdravju otrok in mladostnikov ter njihovem gibalnem razvoju.

Avtorji raziskav ugotavljajo, da bo imelo zaprtje šol in šolanje na daljavo dolgoročen vpliv na znanje učencev. Tako v raziskavi REDS skoraj devetdeset odstotkov meni, da bo imelo zaprtje šol precejšen vpliv na znanje tistih učencev, ki že sicer izkazujejo nizke dosežke, okoli sedemdeset odstotkov jih meni, da bo imela situacija vpliv na znanje učencev iz družin z nizkimi dohodki, okoli osemdeset odstotkov pa, da na znanje učencev s posebnimi potrebami. Predvidevajo, da se bo njihovo znanje zmanjšalo.

Zaradi manjka vrstniških razmerij, ko so bila med šolanjem na daljavo posredovana le skozi družbena omrežja, se pričakujejo posledice tudi na socialno-čustvenem razvoju otrok in mladostnikov. Izobraževalne in šolske izkušnje ne tvorijo samo razmerja med učitelji in učenci, ampak tudi vrstniška razmerja, pogosto prav tista, ki se odvijajo v vmesnih prostorih in časih šolanja, torej ne med poukom, ampak po pouku, med odmori, na kosilu ali malici, v knjižnici ali telovadnici, to so interakcije, ki širijo polje izkušenj učencev in predstavljajo dragoceno kuliso socializacije na mejah med zasebno in šolsko sfero. Te so med šolanjem na daljavo preprosto izginile (Šušterič idr., 2022).

Slika 2: Vpliv šolanja na daljavo na kognitivne sposobnosti in druženje pri učencih

(VIR: <https://nijz.si/mediji/solanje-od-doma-po-mnenju-solskih-delavcev-vplivalo-na-kognitivne-sposobnosti-in-dusevno-zdravje-solarjev-in-dijakov/>)

4.3 Po(koronska) šola

Ob ponovnem odprtju šol se je večina učencev razveselila vračanja v šolo. To nam potrjujejo tudi ugotovitve raziskav v Sloveniji.

Raziskava REDS poroča o velikem deležu učencev, ki so izrazili zadovoljstvo, da so se vrnili v šolo; okoli sedemdeset odstotkov učencev pa je bilo celo navdušenih, da bodo lahko nadoknadili čas, ki ga niso preživeli s sošolci. Obenem pa nam omenjena raziskava podaja tudi zaznave večine učiteljev, da so zaznali zadovoljstvo učencev, ko so se vrnili v šolo, vendar jih je okoli štirideset odstotkov poročalo, da so učenci ob vrnitvi v šolo doživljali tesnobo, približno polovica učiteljev pa tudi, da so se učenci težko prilagodili na pouk v šoli ter da niso vzpostavili tako kakovostne interakcije s sošolci, kot so jo imeli pred tem.

Ob ponovnem šolanju v šoli so učence in učitelje spremljali še številni ukrepi za zaježitev epidemije covid-19, kar je prav tako vplivalo na potek pouka in doživljanje učencev. Rezultati raziskave REDS za Slovenijo sicer kažejo, da je kar petinštirideset odstotkov anketiranih učencev bilo v tem času motiviranih za učenje bolj kot kadar koli prej, vendar se jih je kar polovica težko skoncentrirala v času učnih ur (pri pouku), nekoliko več (okoli petinpetdeset odstotkov) pa jih je poročalo, da so se težko držali ukrepov za omejevanje okužb s covidom-19 v šoli (predvsem nošenje mask itd.)

Večina učiteljev je ob ponovnem vračanju v šole ugotavljalo, da učenci niso dosegli tolikšnih standardov znanja, kot bi bilo običajno pričakovano, če ne bi bilo zaprtja šol. Vsi učitelji so poročali, da so ob vrnitvi v šolo preverjali in utrjevali znanje.

Za omilitev stisk na socialno-čustvenem področju pa so šole izvajale dodatne dejavnosti s pomočjo šolskih svetovalnih služb in ukrepale ob morebitnem odklanjanju šole s strani učencev.

Prav odsotnost neposrednih vrstniških stikov je ena od najbolj kritičnih točk šolanja na daljavo z vidika splošnega blagostanja in duševnega zdravja otrok in mladostnikov (Rutar Vec idr., 2020).

Ustvarjanje pogojev za sodelovalno učenje je eden pomembnejših izzivov za učitelje pri šolanju na daljavo v prihodnosti. Pri tem izbira ustrezno spletno okolje in spletne aplikacije, ki podpirajo takšno delo.

Za suvereno izvajanje pouka na daljavo in realizacijo vzgojno-izobraževalnih ciljev je potrebno usposabljanje za rabo digitalnih tehnologij, tako učencev kot učiteljev. Prav tako je potrebno poseben poudarek pri izobraževanju učiteljev nameniti razvijanju pedagoške prakse z vpeljevanjem strategij formativnega spremljanja in zagotavljanju ustreznih podpornih spletnih učnih okolij.

Na temelju izkušnje poučevanja na daljavo bodo učitelji v pouk v živo vnesli nekatere spremembe: ohranili bodo ustvarjanje posnetkov o učnih vsebinah in sodelovanje z učenci v spletnih učnih okoljih ter razširili nabor dokazil o učenju, ki jih bodo ocenjevali. Učitelji so v času izobraževanja na daljavo nekatere učence bolje spoznali in zvišali zaupanje v njihove zmožnosti (Rupnik Vec idr., 2020).

Pričakujemo lahko, da bodo nekatere prakse, ki so se med šolanjem na daljavo izkazale kot produktivne, ostale del izobraževanja (Šušterič idr., 2022).

5 RAZISKOVALNI DEL

5.1 Namen raziskave

Namen raziskovalnega dela naloge je ugotoviti, kakšno je doživljanje šolanja na daljavo v času koronavirusa z vidika učencev. Zanima nas njihova motiviranost za opravljanje šolskih nalog in obveznosti, počutje, morebitne težave in posledice šolanja na daljavo. Ugotovitve naše raziskave primerjamo z zbranimi podatki slovenskih raziskav o doživljanju šolanja na daljavo pri učencih, prav tako pa rezultate primerjamo z odgovori iz intervjujev s strokovno usposobljeno osebo za razreševanje stisk in težav na socialno čustvenem in učnem področju otrok in mladostnikov ter z odgovori obeh učenk. Ugotavljamo podobnosti ter razlike v rezultatih in mnenjih.

5.2 Metodologija

5.2.1 Raziskovalne metode

Uporabili smo metodo dela z literaturo in analize raziskav ter metodi anketiranja in intervjuja.

Raziskave smo poiskali v spletnem brskalniku Google s pomočjo ključnih besed *Raziskave, Slovenija, šolanje na daljavo, doživljanje pri učencih*. Analizirali smo rezultate raziskav in jih primerjali z našimi ugotovitvami. Za našo raziskovalno nalogo so pomembna predvsem mnenja in odgovori učencev osnovnih šol. Osredotočili smo se na naslednje raziskave, opravljene v letu 2020, v času po prvem valu epidemije Covida-19:

- Analiza izobraževanja na daljavo v času prvega vala epidemije Covida-19 v Sloveniji, ki jo je opravil Zavod RS za šolstvo (ZRSŠ). V raziskavi je sodelovalo 6549 učencev razredne stopnje (4. in 5. razred) in 11.088 učencev predmetne stopnje osnovne šole (od 6. do 8. razreda).
- Delo na daljavo – anketa za učence in starše. Analiza prvih dveh tednov, ki jo je izvedlo Društvo psihologov. Anketiranih je bilo dvesto enainsedemdeset učencev od 1. do 9. razreda osnovne šole.
- Učenci zadnje triade OŠ in dijaki o učenju na daljavo med epidemijo COVID-19, ki sta jo opravila I. Uršič in M. Puklek Levpušček s Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. V raziskavo je bilo vključenih petinosemdeset učencev zadnje triade osnovnih šol.
- Mednarodna raziskava motenj izobraževanja v času epidemije covida-19 (IEA REDS), ki jo je opravil Pedagoški inštitut iz Ljubljane. Uporabili smo povzetek za Slovenijo. V raziskavi je sodelovalo 2.552 učencev 8. razredov.
- Učenje na daljavo – glas učencev in dijakov s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, ki jo je izvedlo društvo Bravo: društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami. Raziskava je zajela triinpetdeset učencev osnovne šole s primanjkljaji na posameznih področjih učenja.

Za zbiranje podatkov smo uporabili anketni vprašalnik za učence od 5. do 9. razreda OŠ Janka Glazerja Ruše (priloga), ki smo ga izdelali v skladu z namenom raziskave. Z vprašalnikom smo ugotavljali, kakšen je njihov odnos do šolanja na daljavo, predvsem pa nas je zanimalo doživljanje šolanja na daljavo v času koronavirusa z vidika učencev. Vprašalnik je sestavljen iz vprašanj zaprtega, odprtega in pol odprtega tipa. Splošna podatka sta spol in razred. Za anketni vprašalnik smo se odločili zato, ker smo tako lažje pridobili podatke za večjo skupino učencev ter zaradi lažje obdelave podatkov.

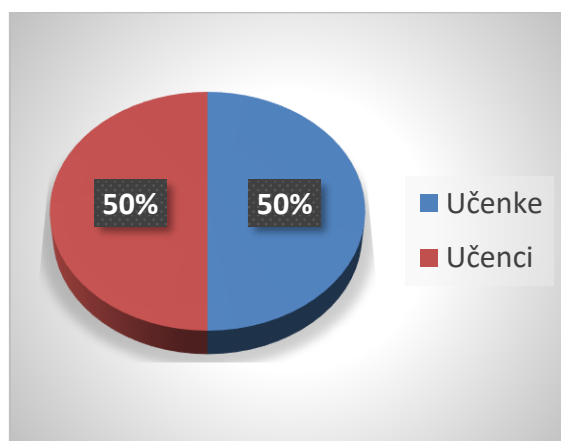
Uporabili smo strukturirani intervju. Za intervju smo se odločili, ker smo želeli pridobiti mnenje osebe, ki se poklicno in strokovno ukvarja s pomočjo, podporo in svetovanjem učencem. Na drugi strani pa smo v intervju vključili učenki z osebnimi izkušnjami doživljanja šole na daljavo.

5.2.2 Opis vzorca in zbiranje podatkov

Naš vzorec je predstavljal dvesto štirinajst učencev osnovne šole od petega do devetega razreda na OŠ Janka Glazerja Ruše, in sicer sto sedem učenk in prav tako število učencev (sto sedem). Anketne vprašalnike smo razdelili razrednikom, učenci so jih izpolnjevali na razrednih urah. Učenci so vprašalnike izpolnili v času od 12. 12. 2022 do 6. 1. 2023.

Intervju smo opravili z direktorico na Svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše Maribor, gospo mag. Tadejo Batagelj, univ. dipl. psih. Izvedli smo ga po elektronski pošti, po predhodni prošnji za sodelovanje. Intervju je bil opravljen v času od 6. 2. 2023 do 15. 2. 2023.

Intervjuja z obema učenkama sta bila izvedena 10. 2. 2023. Ena izmed učenk je opredeljena kot nadarjena učenka, druga pa ima specifične učne težave, in sicer primanjkljaje na posameznih področjih učenja. Zaradi varstva osebnih podatkov smo nadarjeno učenko poimenovali s kratico N., učenko s primanjkljaji na posameznih področjih učenja (v nadaljevanju učenka s PPPU) pa s kratico P.

Slika 3: Prikaz učencev v odstotkih po spolu

TABELA 1: Prikaz števila in odstotkov učencev glede na razred

Razred	5. razred	6. razred	7. razred	8. razred	9. razred	SKUPAJ
Št.	37	50	50	43	34	214
%	18 %	23 %	23 %	20 %	16 %	100 %

5.2.3 Intervjuji in primerjava odgovorov intervjuvank

Intervju z mag. Tadejo Batagelj, univ. dipl. psih., direktorico na Svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše Maribor

Kaj so po vašem mnenju učenci v času zaprtja šol in uvedbe šolanja na daljavo najbolj pogrešali v smislu pouka oz. poučevanja? Kje so imeli največ težav?

Gospa Batagelj: Učenci so zelo pogrešali družbo vrstnikov. Pogosto so omenjali tudi, da jim manjka osebni stik z učiteljem, ki bi prepoznaval učne zagate, jim nudili podporo, spodbudo. Učitelji so, tako kot učenci, zelo različni med sabo, nekaterim je bil ta način poučevanja preko videokonferenc blizu, drugim manj. Prav tako so nekateri bolj, drugi manj vešči uporabe informacijske tehnologije. Opažali smo, da so se učitelji praviloma trudili. A tudi učencem je bilo na daljavo težje spremljati pouk, čeprav so učitelji snov razlagali in bili na voljo učencem. Nekateri učenci so poročali o tem, da niso imeli materialnih pogojev za šolanje na daljavo – čeprav so šole praviloma zagotovile računalnike tistim, ki jih doma niso imeli, nekateri nimajo svoje sobe, od doma pa je lahko istočasno delalo več otrok in tudi en ali oba starša. Ti otroci se pogosto niso imeli kam umakniti, da bi v miru poslušali pouk.

Ali morda lahko iz izkušenj poveste, kako je bilo v času šolanja na daljavo z motivacijo za učenje in opravljanje nalog pri učencih?

Gospa Batagelj: Težko jim je bilo vzdrževati koncentracijo in motivacijo za šolsko delo.

Kdo je po vašem mnenju učencem nudil največ podpore in pomoči v času šolanja na daljavo?

Gospa Batagelj: V času šolanja so učencem praviloma pomoč in podporo nudili starši in učitelji. Svetovalna služba se je po naših informacijah vključevala večinoma pri tistih učencih, ki imajo dodatno strokovno pomoč ali kjer so se pokazale velike težave. Tudi na Svetovalnem centru Maribor smo bili ves čas epidemije na voljo za pomoč.

Bi lahko podelili z nami informacije, kako so se učenci počutili v času šolanja na daljavo in kako, ko so se šolska vrata ponovno odprla?

Gospa Batagelj: Večje težave smo opažali z učnimi in dnevnimi rutinami – pouk je bil raztegnjen čez cel dan, ni bilo jasno ločenega prostega časa in časa za učenje. Poleg tega so odpadle vse dodatne prostočasne aktivnosti (treninki, glasbene šole), kar je vplivalo tudi na slabše razpoloženje nekaterih učencev. Večina učencev se je ponovnega odprtja šol razveselila. Je pa tudi veliko učencev, ki so po odprtju šol občutili stisko. Ker se dolgo časa niso družili z vrstniki in niso bili izpostavljeni stikom z učitelji, jih je začelo skrbeti, kako bo v šoli, nekateri so tudi odklanjali šolo in v šolo niso šli. Učenci, ki so začeli hoditi v 1. razred ali v 1. letnik v času zaprtja šol, so povedali, da s sošolci dolgo niso uspeli navezati pravih stikov in prijateljstev.

Kakšne so po vašem mnenju posledice zaprtja šol in šolanja na daljavo pri učencih predvsem na učnem področju in čustveno-socialnem?

Gospa Batagelj: Pokazale so se tudi dodatne in večje težave pri učencih, ki imajo učne težave – ker na daljavo pomoč kljub trudu učiteljev ni mogla biti zelo intenzivna, se je po vrnitvi šol pri teh učencih pokazala potreba po še več pomoči. Tudi nivo znanja na sploh je bil

manjši – učenci so usvojili manj znanja in le to je bilo manj utrjeno. Razlog za to je v načinu poučevanja, ki je bil na daljavo manj intenziven in v manjši motivaciji učencev za samostojno delo.

Intervju z učenkama 9. razreda – N. (opredeljena kot nadarjena) in P. (s primanjkljaji na posameznih področjih učenja)

Kaj si v času zaprtja šol in uvedbe šolanja na daljavo najbolj pogrešala v smislu pouka oz. poučevanja?

N.: Pogrešala sem razlago učiteljice, če kakšne naloge ali snovi nisem dobro razumela. Sicer sem dobila razlago preko e-učilnic, ampak to ni isto kot »v živo«.

P.: Pogrešala sem predvsem razlago učiteljev in odmore v šoli, ko smo sošolke poklepetale.

Kje si imela največ težav?

N.: Pravzaprav sploh nisem imela resnih težav pri delu od doma.

P.: Da nisem vedno razumela snovi ali navodil.

Kako je bilo v času šolanja na daljavo s tvojo motivacijo za učenje in opravljanje nalog?

N.: Na začetku sem imela veliko motivacije, saj je bilo delo na daljavo nova izkušnja. Vsak naslednji teden pa je bilo motivacije manj, dnevi so se kar ponavljali.

P.: Bila sem motivirana, ker mi je bil tak način pouka všeč.

Kdo ti je nudil največ podpore in pomoči v času šolanja na daljavo?

N.: Čeprav nisem potrebovala veliko pomoči, so bili to predvsem starši.

P.: Starši in učiteljica za dodatno strokovno pomoč.

Kako si se počutila v času šolanja na daljavo?

N.: Osamljeno, na trenutke dolgočasno in brez energije.

P.: V redu, šolanje na daljavo mi je bilo všeč. Zjutraj sem lahko dlje spala.

Kako si se počutila, ko so se šolska vrata ponovno odprla in je pouk potekal zopet v šoli?

N.: Sprva mi je bilo zelo smešno in čudno ponovno hoditi po šolskih hodnikih, ampak sem se hitro navadila. Počutila sem se nenavadno, kot da bi me spustili iz kletke in sem ponovno s svojimi vrstniki.

P.: Bilo me je zelo strah, ker so učitelji napovedali ocenjevanja.

Kaj meniš, kakšne so posledice zaprtja šol in šolanja na daljavo pri učencih, predvsem na učnem področju in čustveno-socialnem?

N.: Mislim, da so posledice vidne bolj na socialnem oziroma čustvenem področju. Učenci niso bili deležni vsakodnevnih stikov z vrstniki, zato so nekateri veliko bolj egoistični, nesramni in

ne prepoznavajo stiske drugih ljudi. Glede učnega področja pa mislim, da ni takšnega problema, ker se vse da naučiti tudi za nazaj.

P.: Mislim, da nekateri učenci niso pridobili dovolj znanja.

Imaš ti osebno kakšne posledice zaradi zaprtja šol in šolanja na daljavo?

N.: Mislim, da ne in da sem delo od doma dobro prenesla.

P.: Upam, da ne.

TABELA 2: Primerjava odgovorov intervjuvank

<i>Vprašanja</i>	<i>Direktorica na SC Maribor</i>	<i>Učenka N. (nadarjena)</i>	<i>Učenka P. (s PPPU)</i>
<i>Kaj so učenci pogrešali pri šolanju na daljavo?</i>	Družbo vrstnikov in osebni stik z učitelji.	Razlago učiteljev.	Razlago učiteljev in druženje z vrstniki.
<i>Težave učencev pri šolanju na daljavo</i>	Rač. veščine, delitev prostora, rač. Oprema.	Ni bilo resnih težav.	Nerazumevanje snovi, navodil.
<i>Motivacija za šolsko delo pri šolanju na daljavo</i>	Težave z vzdrževanjem koncentracije.	V začetku velika, nato upadla.	Motivirana.
<i>Podpora in pomoč učencem pri šolanju na daljavo</i>	Starši, učitelji, pri učencih s PP tudi SC v Mariboru.	Starši po potrebi.	Starši in učiteljica dodatne strokovne pomoči (DSP).
<i>Počutje učencev v času šolanja na daljavo</i>	Ni bilo dnevne rutine. Slabše razpoloženje.	Osamljeno, zdolgočaseno.	V redu, ugodnost: daljše spanje zjutraj.
<i>Počutje učencev ob ponovnem šolanju v šoli</i>	Nekateri veseli, drugi v stiski. Odklanjanje šole.	Smešno, čudno.	Strah zaradi napovedanih ocenjevanj.
<i>Posledice šolanja na daljavo pri učencih</i>	Dodatne in še večje učne težave, manj znanja.	Na soc. čustvenem področju (osebno pa nima posledic).	Manj znanja (osebno ne čuti teh posledic, ker je veliko delala za šolo).

5.2.4 Obdelava podatkov

Podatke iz anketnih vprašalnikov smo obdelali številčno ali z navedbo odstotkov. Rezultate smo prikazali z grafi in tabelami. Odgovore na vprašanja odprtega tipa smo razvrstili v kategorije in navedli najpogostejše odgovore. Za grafični prikaz najpogostejših odgovorov smo uporabili spletna portala Wordart (<https://wordart.com/>) in WordItOut (<https://worditout.com/>).

Podatke iz intervjuja in ugotovitve iz analize anketnih vprašalnikov smo primerjali z rezultati slovenskih raziskav.

5.3 Izvajanje projekta »Učimo se skupaj in si pomagajmo«

V občini Ruše deluje Zavod RAST Ruše. Ustanovljen je kot javni zavod s strani Občine Ruše in izvaja programe ter projekte na področju socialnega varstva in kulture. Je stična točka oz. prostor za zbiranje lokalne družbe s ciljem krepitve osebnih vrednot, medgeneracijskega povezovanja in zadovoljevanja potreb različnih posameznikov, družin, starostnikov ter dviga kvalitete življenja vsakega posameznika (www.zavod-rast.si/).

V zavodu se izvaja program učne pomoči. Namenjen je učencem, ki potrebujejo pomoč pri učenju, opravljanju domačih nalog in pripravi na ocenjevanja znanja. V šolskem letu 2022/2023 pri izvajanju učne pomoči sodelujejo tudi učenke 9. razredov OŠ Janka Glazerja Ruše. Projekt smo poimenovali »*Učimo se skupaj in pomagajmo si*«.

Posledice šole na daljavo, od težav na učnem področju do stisk na socialno-čustvenem področju smo želeli omiliti tudi z vrstniško pomočjo. Taka pomoč je priložnost za učenje empatije – prepoznavanje občutkov v sebi in v drugih, vživljanje v položaj drugega, pozorno poslušanje drugih in spoštovanje različnosti.

Medvrstniška pomoč predstavlja uspešno prakso v okviru soustvarjanja socialnega okolja. Je dopolnitev učiteljevega poučevanja, omogoča podporo pri usvajanju znanja s strani vrstnikov ter omogoča učinkovitejši prenos dobljenega znanja. Šola in učitelji to podporo premalo spodbujajo. Pomoč med vrstniki pripomore k razvijanju socialnih veščin in medsebojnemu sodelovanju. Skozi pomoč in podporo učenci izboljšujejo komunikacijske in organizacijske veščine, učne dosežke in lastno samopodobo.

Pomoč in podpora, ki jo nudimo devetošolke v Zavodu RAST Ruše omogoča tudi izkustveno učenje odgovornosti, solidarno vedenje in odzivanje na aktualna dogajanja. To ni enosmeren proces, izvaja se odnos na relaciji: dam – dobim. Učenke dajemo pomoč in podporo vrstnikom in drugim učencem, izboljšuje se njihov položaj, obenem pa oboji pridobivamo na socialnih stikih, se spoznavamo, družimo, osebno rastemo. Dajanje in prejemanje je v ravnovesju.

Dobivamo se enkrat tedensko v prostorih zavoda. Skozi pogovor in pomoč razrešujemo učne težave in stiske vključenih učencev. Ugotavljamo, da učenci z zanimanjem sodelujejo, radi prihajajo na ure pomoči. Naš cilj je, da medvrstniško izmenjujemo izkušnje in poskušamo razreševati najrazličnejše stiske ter težave. V kolikor so stiske prevelike, učence napotimo na pristojne službe, na primer šolsko svetovalno službo.

Slika 4: Medvrstniška pomoč in podpora
(VIR: Klara Dobaj, 2023)

6 REZULTATI IN RAZPRAVA

V nadaljevanju predstavljamo rezultate raziskave, v kateri smo anketirali učence in intervjuvali izbrane osebe. Ugotovitve naše raziskave in odgovore intervjuvank bomo primerjali z rezultati slovenskih raziskav o doživljanju šolanja na daljavo pri učencih.

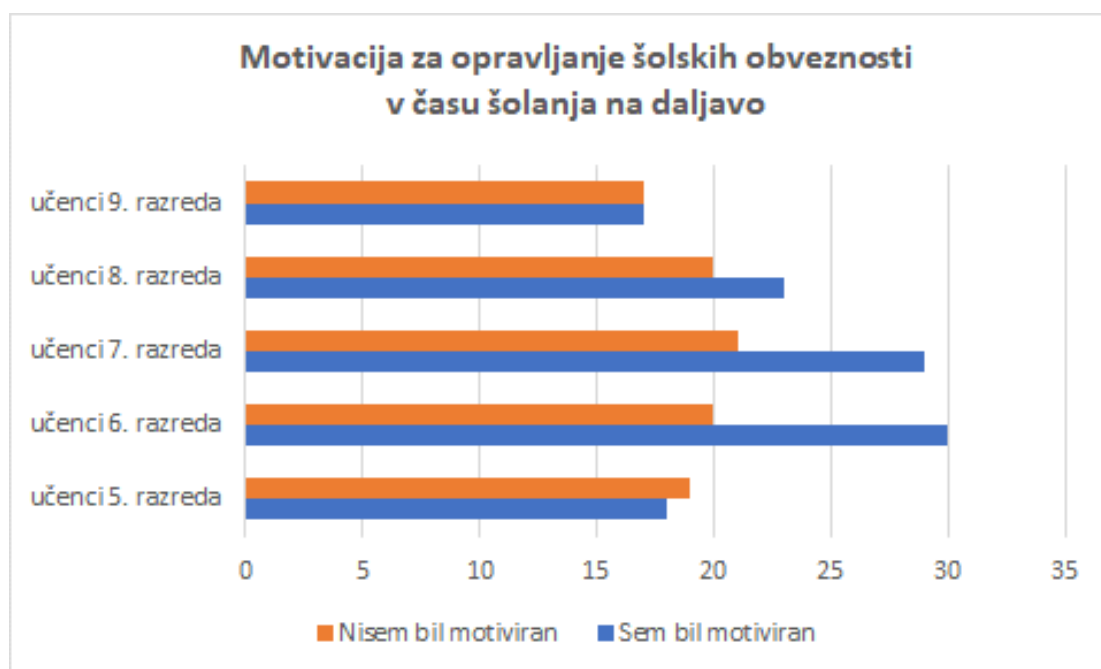
Rezultati raziskave kažejo, da je bila več kot polovica anketiranih učencev (55 %) motiviranih za opravljanje šolskih obveznosti v času šolanja na daljavo zaradi koronavirusa. Po visokem deležu motiviranosti izstopajo učenci 6. in 7. razreda. Preostalih 45 % učencev meni, da niso bili motivirani za opravljanje šolskih obveznosti in navajajo različne razloge za svojo nemotiviranost.

Ugotavljamo, da naša raziskava ne potrjuje hipoteze 1, s katero predvidevamo, da večina učencev za opravljanje šolskega dela v času šolanja na daljavo ni bila motivirana.

Analiza izbranih raziskav v Sloveniji, ki so ugotavljale motivacijo učencev za učenje v času šolanja na daljavo so pokazale, da je del učencev poročal o večji motivaciji v smislu veselja do opravljanja dela za šolo in povečanja sposobnosti sledenja šolskim obveznostim. Učitelji pa so v večini bili mnenja, da se je motivacija za učenje pri učencih zmanjšala.

Kavklerjeva s sodelavkami (Društvo Bravo, 2020) prav tako ugotavlja nizko motivacijo učencev v času šolanja na daljavo, kar je polovica anketiranih učencev izrazila z besedami, da so imeli »manj volje za učenje, ker ni bilo zgleda vrstnikov in spodbud učiteljev«.

Direktorica Svetovalnega centra Maribor podobno ugotavlja, da so učenci, ki so jih v ustanovi obravnavali, izpostavljali težave z vzdrževanjem koncentracije in motivacije za šolsko delo. Tudi nadarjena učenka je sprva bila zelo motivirana za opravljanje šolskih obveznosti, a je priznala, da je ta motivacija sčasoma upadla, saj je šolanje na daljavo trajalo predolgo časa.

Slika 5: Prikaz števila učencev glede na njihovo (ne)motiviranost

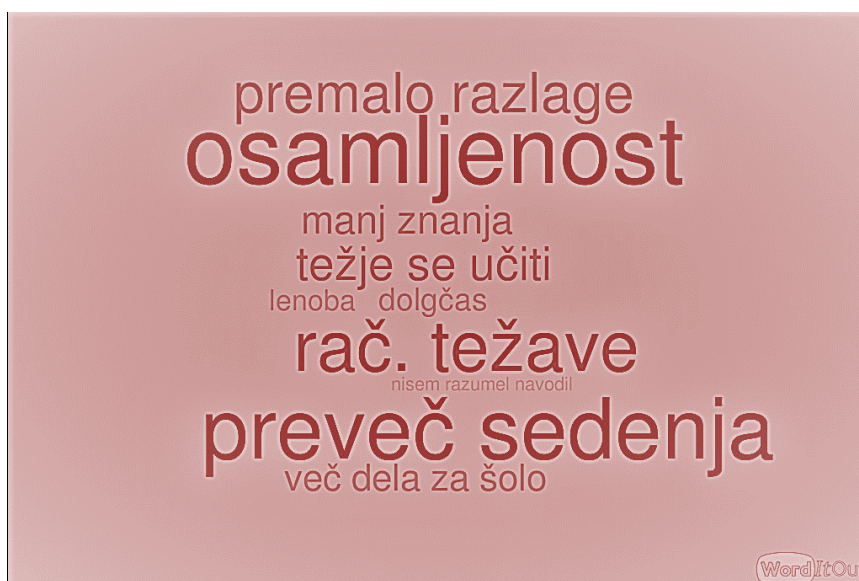
Največkrat so učenci kot razlog za večjo motiviranost za opravljanje šolskih obveznosti v času šolanja na daljavo navajali več prostega časa, mir in tišino, lažje delo za šolo, ki ga naj bi bilo tudi manj, več časa za spanje, domače okolje, boljše ocene, delo z računalnikom, manj ocenjevanj in s tem manj pritiskov.

Tudi v izbranih raziskavah so učenci omenjali mir, tišino, več spanja. Tako je dve tretjini učencev odgovorilo, da jim je bilo všeč, da so lahko zjutraj dlje spali (Rutar Vec idr., 2020). Tudi v raziskavi REDS je okoli 80 % učencev poročalo, da so imeli doma večino časa ali vedno na voljo tih prostor za delo.

Slika 6: Prikaz najpogostejših razlogov za motiviranost pri učencih

Pri razlogih za nemotiviranost pa so učenci izpostavili predvsem osamljenost, preveč sedenja, težave z računalniki. Sledi premalo razlage, težje učenje, več dela za šolo, a manj znanja, lenoba in dolgčas ter nerazumevanje navodil za delo.

Slika 7: Prikaz najpogostejših razlogov za nemotiviranost učencev

Ugotavljamo, da je večina anketiranih učencev pri šolanju na daljavo pogrešala druženje s sošolci (79 % vseh anketiranih učencev). Pomanjkanje druženja z vrstniki izstopa v vseh razredih. Sledi pomanjkanje razlage učiteljev (42 % učencev), najbolj med učenci 6., 7., in 8. razreda. Na tretjem mestu so obšolske dejavnosti. Pogrešalo jih je 28 % anketiranih učencev. Sledi pomanjkanje povratnih informacij s strani učiteljev o opravljenem šolskem delu (16 % učencev). Manjši del učencev ni pogrešalo ničesar od naštetega, en učenec pa je izpostavil, da je pogrešal nadzor. Učenci so imeli možnost zapisati več odgovorov.

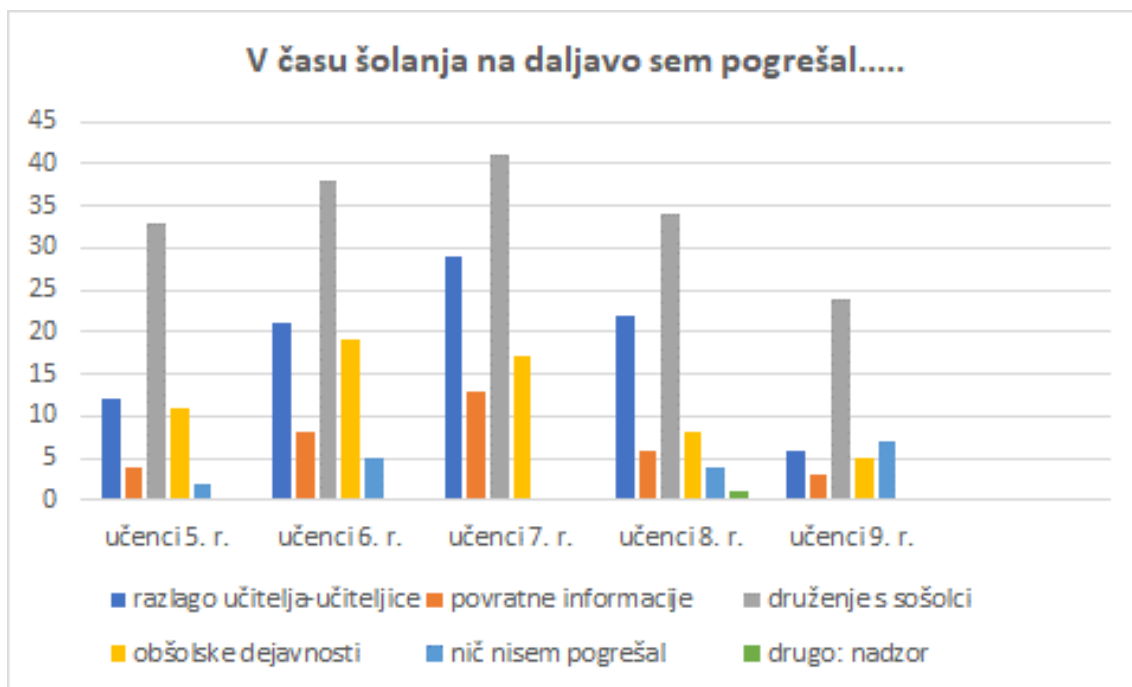
Ugotavljamo, da naša raziskava potrjuje hipotezo 2, s katero predvidevamo, da je večina učencev v času šolanja na daljavo najbolj pogrešala druženje s sošolci.

Raziskava ZRSS ugotavlja, da so učenci pogrešali organizirano sodelovalno učenje z vrstniki. To je eden pomembnejših izzivov za učitelje pri izobraževanju na daljavo v prihodnosti, saj je bilo v času šolanja na daljavo organiziranega manj skupinskega dela in dela v dvojicah.

V vseh izbranih raziskavah so učenci (med 50 in 60 %) prav tako kot anketirani učenci na OŠ Janka Glazerja Ruše največkrat v času šolanja na daljavo pogrešali stike s sošolci, omenjali so osamljenost. V raziskavah so učenci pogrešali tudi stik z učitelji, predvsem zaradi razlage in povratnih informacij, ki so jih pričakovali s strani učiteljev. Brez teh informacij niso vedeli, kako napredujejo in kakšni so njihovi dosežki.

V raziskavi ZRSS je več kot dve tretjini učencev bilo prepričanih, da je odsotnost učiteljeve razlage najbolj vplivala na njihovo neuspešnost.

V intervjuju je direktorica Svetovalnega centra Maribor prav tako delila mnenje naših učencev, da so učenci v času šolanja na daljavo najbolj pogrešali družbo vrstnikov, dodala je še osebni stik z učitelji. Nadarjena učenka je pogrešala razlago učiteljev, učenka s PPPU pa poleg razlage tudi druženje z vrstniki.

Slika 8: Prikaz števila učencev glede na njihovo mnenje, koga ali kaj so najbolj pogrešali

Rezultati raziskave kažejo, da so pri učencih prevladovala negativna čustva pri šolanju na daljavo v obdobju koronavirusa. Največkrat so svoje počutje opisovali z besedami: osamljeno, pusto, žalostno, obupano, slabo, grozno, zmedeno, čudno, nezbrano, brezvezno, dolgočasno, nemotivirano. Le dvajset učencev pa je omenilo boljše počutje, ki so ga označili kot dobro, v redu, super, zanimivo ali sproščeno.

Direktorica Svetovalnega centra Maribor je s sodelavci zaznavala pri učencih slabše razpoloženje, tudi zato, ker ni bilo vzpostavljene dnevne rutine, ni bilo jasno ločenega prostega časa in časa za učenje.

Slika 9: Prikaz najpogostejših besed za počutje učencev

TABELA 3: Razvrščanje v kategorije za opis počutja pri učencih pri šolanju na daljavo

Rang	Kategorija – besede za počutje pri šolanju na daljavo	Število odgovorov
1	Osamljeno, pusto	73
2	Žalostno, obupano	50
3	Slabo, grozno	40
4	Zmedeno, čudno, nezbrano	10
5	Brezvezno, dolgočasno, nemotivirano	9
6	Dobro, v redu, super	8
7	Zanimivo	7
8	Sproščeno, lahkotno	5

Ob ponovnem vračanju v šole pa so pri učencih večinoma prevladovala pozitivna čustva. Svoje počutje je največ učencev opredelilo kot dobro, odlično, super in v redu. Sledi srečno, evforično, veselo in zabavno. Nekateri so se počutili olajšano in znova motivirano za šolsko delo. Drugi so se ob ponovnem vračanju v šole počutili čudno. Pri manjšini učencev pa je prevladoval stres ali pa so bili zaskrbljeni, izmučeni in prestrašeni.

Slika 10: Prikaz najpogostejših besed za počutje učencev pri ponovnem šolanju v šoli

TABELA 4: Razvrščanje v kategorije za opis počutja pri učencih pri ponovnem šolanju v šoli

Rang	Kategorija – besede za počutje pri ponovnem šol. v šoli	Število odgovorov
1	Dobro, odlično, super, v redu	82
2	Srečno, evforično	45
3	Veselo, zabavno	33
4	Olajšano, motivirano	19
5	Čudno, nerealno	9
6	Stresno, zaskrbljeno	8
7	Težko, izmučeno	5
8	Prestrašeno, grozno	4

Ugotavljamo, da naša raziskava potrjuje hipotezo 3, s katero predvidevamo, da so pri večini učencev v času šolanja na daljavo prevladovala negativna čustva in pri ponovnem vračanju v šolo pozitivna čustva.

Večina učencev je mnenja, da je šolanje na daljavo največ težav povzročilo njim samim. To mnenje deli kar 58 % anketiranih učencev. Četrtna učencev (26 %) meni, da je to obdobje največ težav prineslo učiteljem. Zanimivo bi bilo izvedeti njihove razloge, čemu tako menijo. Preostali učenci (16 %) pa so mnenja, da so imeli v času šolanja na daljavo največ težav starši.

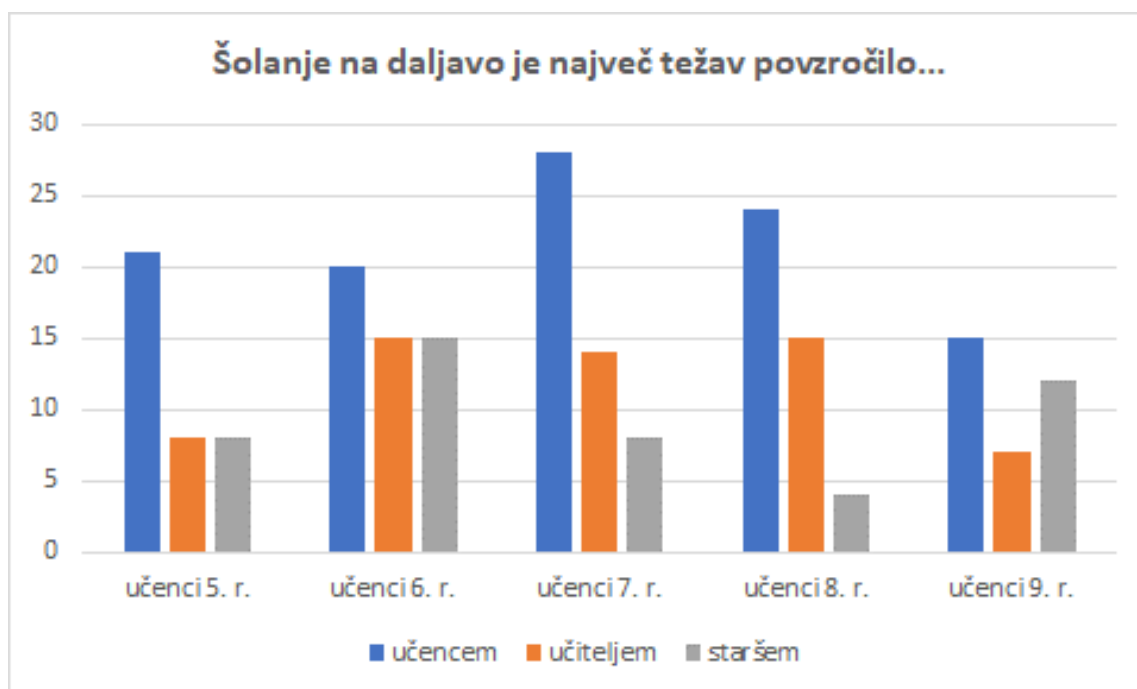
Zagotovo je šolanje na daljavo vsem udeleženi, tako učencem, učiteljem, staršem, ravnateljem, prineslo težave, saj so se soočili s popolnoma novimi in neznanimi okoliščinami.

Analiza izbranih raziskav je prav tako pokazala, da so učenci imeli zdaleč največ težav v času šolanja na daljavo.

Šolanje na daljavo je prineslo mnoge izzive, eden je zagotovo razmislek o prenovi oziroma ureditvi učnih načrtov, saj se ugotavlja, da so se prezahtevne učne vsebine prestavile prenizko, v nižje razrede (Gabrovec, 2021).

V raziskavi ZRSS so ravnatelji poročali, da so učitelji izražali največje potrebe po izobraževanju oz. podpori na področju načinov in oblik ocenjevanja znanja na daljavo, po dodatnih znanjih glede motivacije učencev za delo na daljavo in metod ter oblik dela z učenci na daljavo (Rutar Vec idr., 2020).

Ne smemo zanemariti, da je šolanje na daljavo povzročilo težave tudi staršem, čeprav učenci menijo, da je prav staršem ta oblika šolanja povzročala najmanj težav. Starši so vsaj v začetku šolanja na daljavo in predvsem pri mlajših učencih prevzeli zelo odgovorno vlogo. Pri učencih z učnimi težavami pa je bila njihova vloga pri spodbujanju, organizaciji in izvedbi učenja na daljavo še pomembnejša in predvidevamo, da so se soočili z mnogimi težavami.

Slika 11: Prikaz števila učencev glede na njihovo mnenje, komu je šolanje na daljavo povzročalo največ težav

Ugotavljamo, da se več učencev strinja s trditvijo *Šolanje na daljavo mi je povzročalo več težav kot šolanje v šoli*. Seznanili smo se že, da je šolanje na daljavo učencem povzročalo težave. Rezultati raziskave pa so pokazali, da je več kot polovici učencev (57 %) šolanje na daljavo povzročalo več težav kot pouk v šoli, predvsem so težave občutili učenci od 5. do 8. razreda. Devetošolcem očitno šola na daljavo ni povzročala tolikšnih težav kot šolanje v šoli.

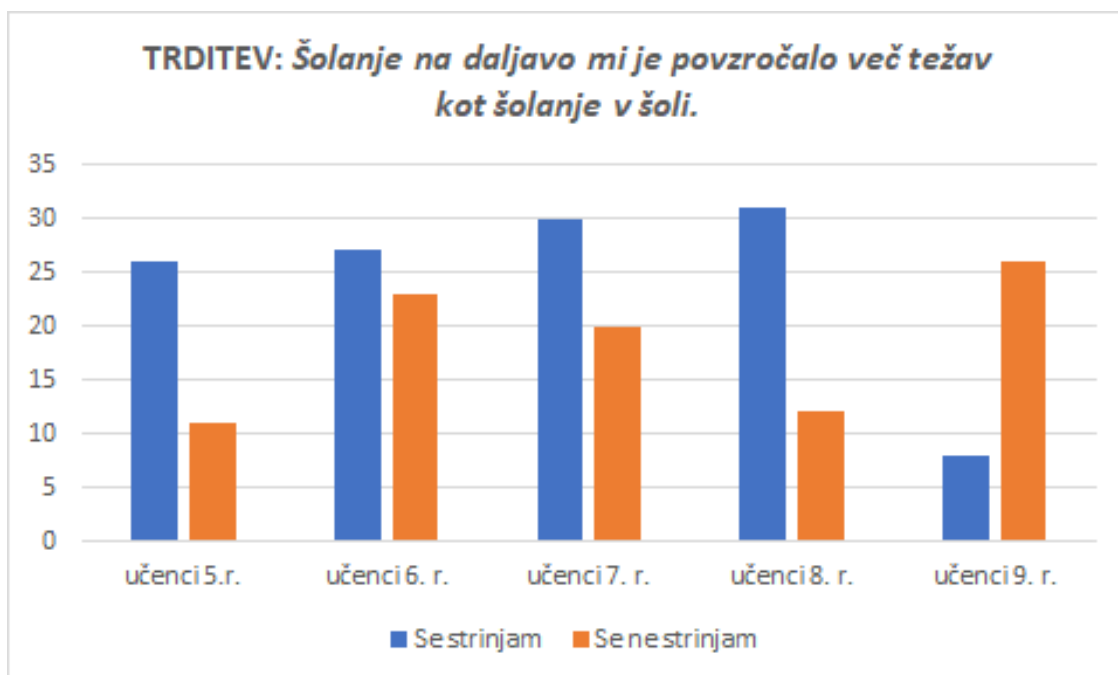
Predvidevamo, da so naše učence pestile podobne težave kot anketirane učence iz izbranih raziskav. Rezultati raziskav so namreč pokazali, da so pri učencih izstopale težave z obvladovanjem računalniških veščin, neustrezna tehnološka oprema, slabe internetne povezave, težave z načrtovanjem in organizacijo delovnega dne, preobremenjenost, težave s pozornostjo oziroma sledenjem na videokonferencah in težave z zmanjšano motivacijo za opravljanje šolskega dela.

Tudi direktorica Svetovalnega centra Maribor je s sodelavci zaznala težave z obvladovanjem računalniških veščin in opreme, pa tudi delitev prostora, saj si je veliko učencev delilo delovno-učni prostor z drugimi družinskimi člani.

Učenci ocenjujejo, da so za šolanje na daljavo porabili več časa kot pri klasičnem pouku (Uršič in Puklek Levpušček, 2020).

Tudi Društvo psihologov Slovenije (2020) v svoji raziskavi ugotavlja, da so učenci pri odločanju med učenjem v šoli ali doma bolj naklonjeni učenju v šoli, saj to ne povzroča toliko težav.

V raziskavi ZRSŠ (2020) so učenci podali mnenje, da so bile naloge, ki so jih dobili, manj zahtevne, a drugačne in zato zanimive. Samo šolanje na daljavo pa so učenci zaznavali kot zahtevnejše od pouka v živo. Pouk na daljavo je bolj obremenjeval učence z učnimi težavami. Tudi v raziskavi, ki jo je opravila Kavklerjeva s sodelavkami (Društvo Bravo, 2020), so učenci menili, da je bil pouk na daljavo zanimiv, a po njihovem mnenju tudi zahtevnejši.

Slika12: Prikaz števila učencev in njihovega (ne)strinjanja s trditvijo *Šolanje na daljavo mi je povzročalo več težav kot šolanje v šoli*

Rezultati raziskave kažejo, da večina učencev (60 % anketirancev) meni, da imajo zaradi šolanja na daljavo pri posameznih predmetih manj znanja, kot če bi se šolali v šoli. Delež tistih, ki se strinjajo z navedeno trditvijo v vseh razredih, presega delež tistih, ki se s trditvijo ne strinjajo.

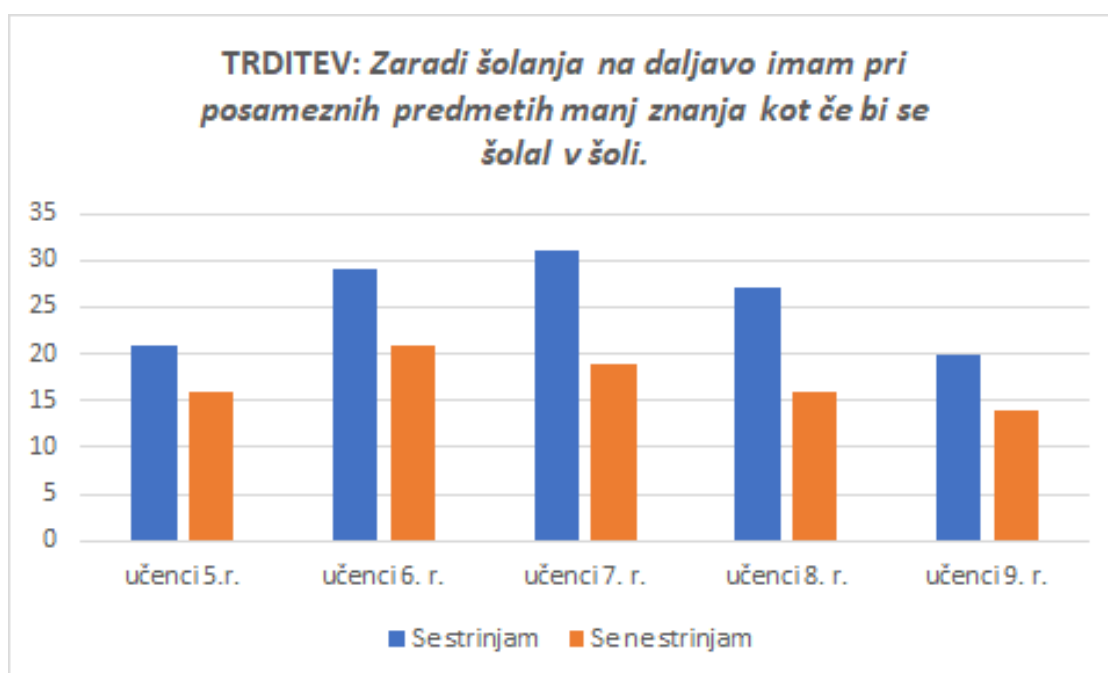
Ugotavljamo, da naša raziskava potrjuje hipotezo 4, s katero predvidevamo, da večina učencev meni, da ima zaradi šolanja na daljavo pri posameznih predmetih manj znanja, kot če bi se šolali v šoli.

V raziskavi med slovenskimi učenci so le-ti »šoli v živo« dajali prednost tudi po učni strani, ne samo zaradi druženja z vrstniki. Večina jih namreč meni, da v šoli bolje razumejo vsebine, lažje postavljajo vprašanja, se lažje zberejo. Svoje znanje, ki so ga pridobili v času šolanja na daljavo, so ocenili kot slabše, v najboljšem primeru pa kot približno enako dobro, kot če bi bili v šoli. Razloge za to so pripisovali različnim dejavnikom, med njimi nizki motivaciji, slabi zbranosti, slabši razlagi ter pomanjkanju strukture in ocenjevanj (Šušterič idr., 2022).

Tudi v drugi raziskavi (Uršič in Puklek Levpušček, 2020) učenci poročajo, da so med šolanjem na daljavo pridobili manj kakovostnega znanja, poleg tega pa je bilo znanje manj utrjeno, kot je to običajno pri klasičnem pouku. Največ težav so učenci zaznali pri matematiki, naravoslovnih predmetih in jezikih, pri katerih večina potrebuje neposredno razlago učiteljev.

V raziskavah, ki so bile opravljene v Sloveniji v zvezi z doživljanjem šolanja na daljavo pri učencih, so avtorji ugotavljali, da so učenci, ki so usvojili dnevno strukturo in se dobro organizirali za opravljanje nalog in učenja v času šolanja na daljavo, imeli manj težav in dosegli standarde zahtevanega znanja.

Raziskave so pokazale, da so učenci z učnimi težavami usvojili manj znanja, tudi zaradi šibkega predznanja, manj motiviranosti, slabših organizacijskih spretnosti in neustreznih strategij učenja.

Slika 13: Prikaz števila učencev in njihovega (ne)strinjanja s trditvijo Zaradi šolanja na daljavo imam pri posameznih predmetih manj znanja, kot če bi se šolal v šoli

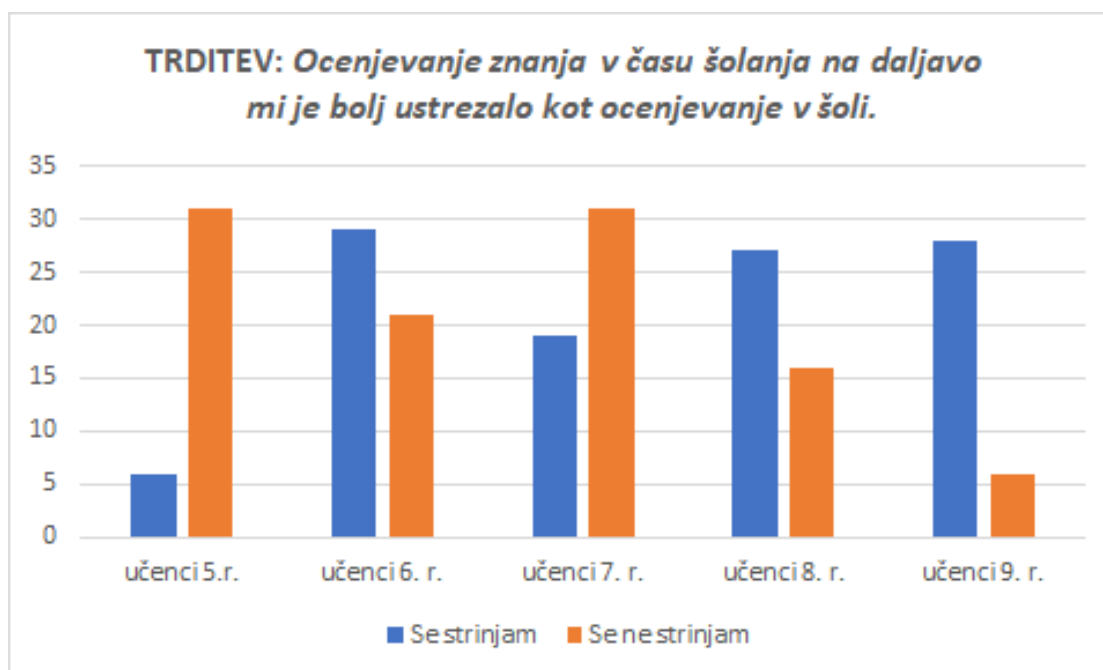
Ugotavljamo, da se večina devetošolcev strinja s trditvijo, da jim je ocenjevanje znanja v času šolanja na daljavo bolj ustrezalo kot ocenjevanje v šoli. Predvidevamo, da so njihova ocenjevanja potekala v obliki računalniških kvizov, seminarskih nalog in podobno. To pa so načini ocenjevanja, za katera so bili ti učenci že dovolj usposobljeni in dobro obvladajo veščine dela z računalnikom. Najmanj se z navedeno trditvijo strinjajo učenci 5. razreda. Ti učenci so v obdobju šolanja na daljavo bili med mlajšimi učenci in zagotovo manj vešči dela z računalnikom.

V raziskavi ZRSŠ je 95 % anketiranih učencev odgovorilo, da so bili v času šolanja na daljavo ocenjeni na različne načine. Najpogostejša načina pridobivanja ocen sta bila ocenjevanje izdelka in ustno ocenjevanje prek videokonference. Skoraj polovica učencev tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja pa je pridobila oceno s kvizom, ki so ga najverjetneje učitelji za ocenjevanje znanja uporabljali kot približek tradicionalnemu pisnemu preizkusu znanja, s katerim učencu zastavijo vprašanja zaprtega in (delno) odprtega tipa.

Zavod za šolstvo je v priporočilih za ocenjevanje znanja v osnovni šoli poudaril, da naj se učitelji izogibajo ocenjevanju znanja s pisnimi preizkusi znanja in raje uporabijo tiste načine, s katerimi so se učenci že seznanili v okviru dejavnosti preverjanja znanja.

Iz raziskave ZRSŠ (2020) lahko povzamemo, da so učitelji pogosto uporabljali alternativne načine ocenjevanja, a najbolj pogoste oblike ocenjevanj so bile videokonferenčno posredovani ustni odgovori učenca, videokonferenčni govorni nastopi ter raznovrstni praktični izdelki.

Krabonja (2020) pravi, da naj alternativnim oblikam poučevanja smiselno sledijo alternativne oblike ocenjevanja, zato bi bilo treba v prihodnosti več pozornosti usmeriti v ta vidik pouka.

Slika 14: Prikaz števila učencev in njihovega (ne)strinjanja s trditvijo Ocenjevanje znanja v času šolanja na daljavo mi je bolj ustrezalo kot ocenjevanje v šoli

Rezultati raziskave so pokazali, da je nekaj manj kot polovica vseh učencev (47 %) potrebovala v času šolanja na daljavo več pomoči kot pri šolanju v šoli. Predvsem v 7. razredu je teh učencev več kot sošolcev, ki pomoči niso potrebovali. V 5. razredu je delež tistih, ki so potrebovali pomoč, dokaj blizu deležu učencev, ki te pomoči niso potrebovali. Izrazito odstopata 8. in 9. razred, kjer večina učencev ni potrebovala več pomoči pri šolanju na daljavo v primerjavi s šolanjem v šoli.

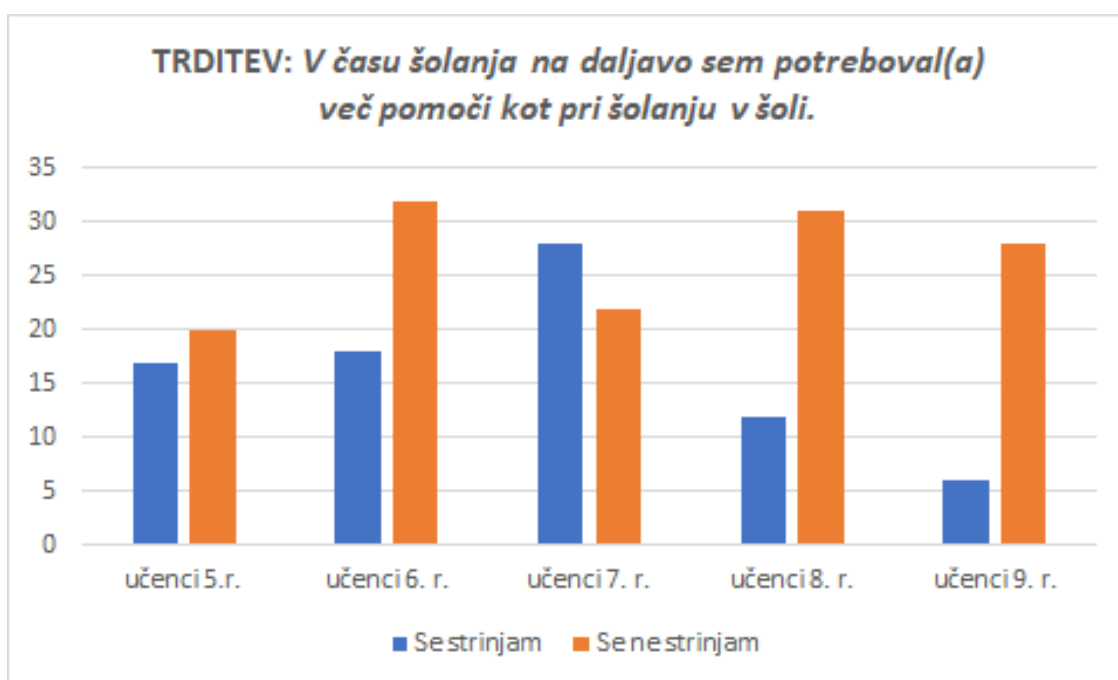
Tudi raziskava REDS za Slovenijo navaja, da so učenci med šolanjem na daljavo potrebovali več pomoči, tretjina anketiranih učencev zlasti pri uporabi šolskih računalniških sistemov, skoraj tretjina pri iskanju informacij, dobra desetina učencev ni bila deležna razlage šolske snovi, ko je bilo to potrebno. Slaba polovica anketiranih učencev je povedala, da niso imeli pomoči pri razporejanju šolskih obveznosti čez dan ali vzpodbud za vztrajanje pri nalogi.

Velika večina učencev (okoli 85 %) se je v tej isti raziskavi strinjala, da so jim bili učitelji na voljo, ko so potrebovali pomoč.

Prav tako je raziskava s strani Društva psihologov Slovenije potrdila, da so učenci potrebovali pomoč v času šolanja na daljavo, vendar so njihovim anketiranim učencem to pomoč nudili najpogosteje starši. Predvsem otroci s posebnimi potrebami so nujno potrebovali pomoč staršev.

V raziskavi ZRSŠ (2020) so učenci 4. in 5. razredov izpostavili, da so potrebovali več pomoči pri šolanju na daljavo, kot pa bi jo sicer pri šolanju v šoli. Rezultati kažejo, da so jim najbolj pomagali starši in drugi sorodniki, več te pomoči pa so potrebovali dečki.

Tudi direktorica Svetovalnega centra Maribor poudari, da so pomoč praviloma učencem nudili starši, tudi učitelji, po potrebi pa tudi v njihovi ustanovi. Učenki s PPPU je pomoč nudila tudi učiteljica DSP.

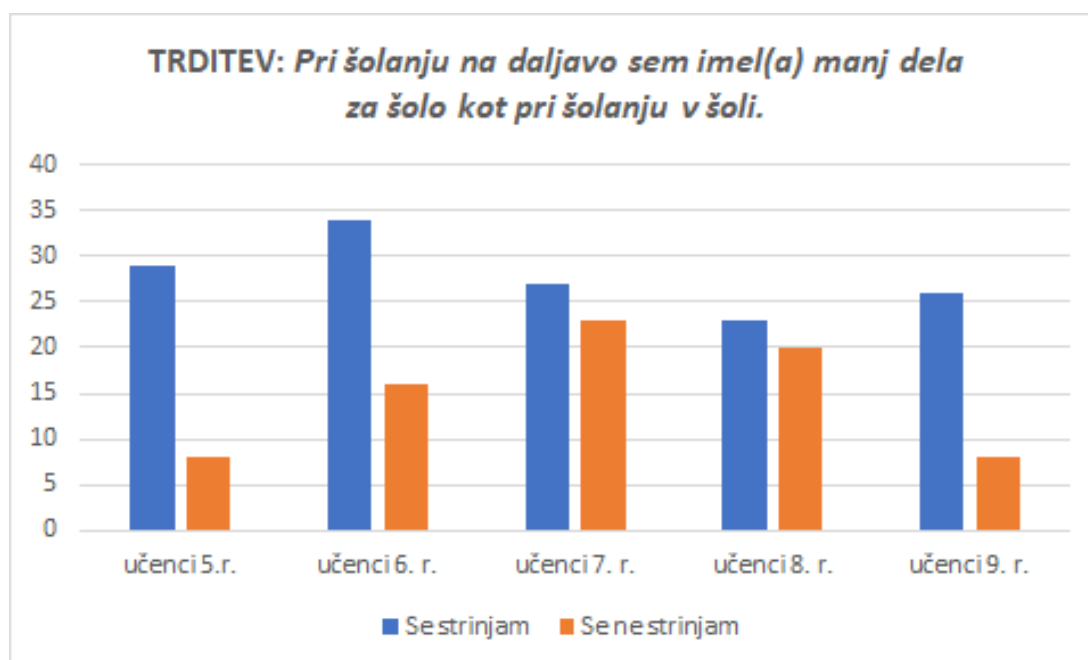
Slika15: Prikaz števila učencev in njihovega (ne)strinjanja s trditvijo V času šolanja na daljavo sem potreboval(a) več pomoči kot pri šolanju v šoli

Ugotavljamo, da večina učencev (65 %) meni, da so pri šolanju na daljavo imeli manj dela kot pri šolanju v šoli, prednjačijo učenci 6. in 9. razredov. Preostalih 35 % anketiranih učencev ne deli tega mnenja, v največjem deležu sedmošolci in osmošolci.

Glede na rezultate raziskave ZRSŠ, v kateri je tri četrtine učiteljev poučevanje na daljavo doživljalo kot zahtevnejše, dve tretjini pa tudi kot bolj stresno v primerjavi s poučevanjem v živo, nas odgovori naših učencev presenečajo. Tudi zato, ker taista raziskava ugotavlja, da šolanje na daljavo zahteva, da učenec v določeni meri učne dejavnosti opravlja samostojno, kar zagotovo po našem mnenju ne pomeni manj dela. So pa učitelji pri selekciji učnih vsebin za obravnavo v času šolanja na daljavo uporabljali zlasti dva kriterija: zahtevnost učnih vsebin ter njihovo atraktivnost. Po mnenju učiteljev nekateri učni cilji na daljavo niso uresničljivi.

Samoocena učencev je v raziskavi ZRSŠ pokazala, da se 45 % učencev 4. in 5. razreda in 40 % učencev od 6. do 8. razreda uči v času šolanja na daljavo enako kot pri šolanju v šoli. Lažje se uči četrtnina učencev 4. in 5. razreda ter tretjina učencev od 6. do 8. razreda. Ostali se učijo težje.

Šušterič s soavtorji (2022) ugotavlja nasprotno od analize ZRSŠ, kjer so učenci vseh izobraževalnih obdobij zaznali pouk na daljavo kot zahtevnejši od pouka v živo. Odgovori njihovih anketiranih učencev kažejo nekoliko drugačno sliko. Učenci so poudaril, da je bil pouk na daljavo zanje bolj sproščen in manj zahteven, z manj dela, pri čemer pa velja dodati, da so to omenjali samo osnovnošolci ter dijaki poklicnih in strokovnih srednjih šol. Ti so večjo sproščenost pripisali spremembam, povezanimi z ocenjevanjem in zahtevami glede šolskega dela.

Slika 16: Prikaz števila učencev in njihovega (ne)strinjanja s trditvijo Pri šolanja na daljavo sem imel(a) manj dela za šolo kot pri šolanju v šoli

S trditvijo, da so se po šolanju na daljavo težko ponovno vključili v šolanje v šoli, se ne strinja 57 % anketiranih učencev. Rezultati kažejo, da se je večji delež učencev hitro in uspešno ponovno vključil v pouk na šoli. Predvidevamo, da so se veselili ponovnega odprtja šol in se zato posledično takoj ter dobro vključili v šolsko sredino.

Kljub temu pa je delež tistih, ki so se težko ponovno vključili v šolanje v šoli kar visok (43 %). Rezultati raziskave so sicer nakazali, da so se učenci ob ponovnem šolanju v šoli počutili dobro, odlično, srečno, veselo. Očitno pa sam prehod od šolanja na daljavo k pouku v učilnicah ni potekal tako zlahka, za nekatere učence je bil ta prehod težak in stresen.

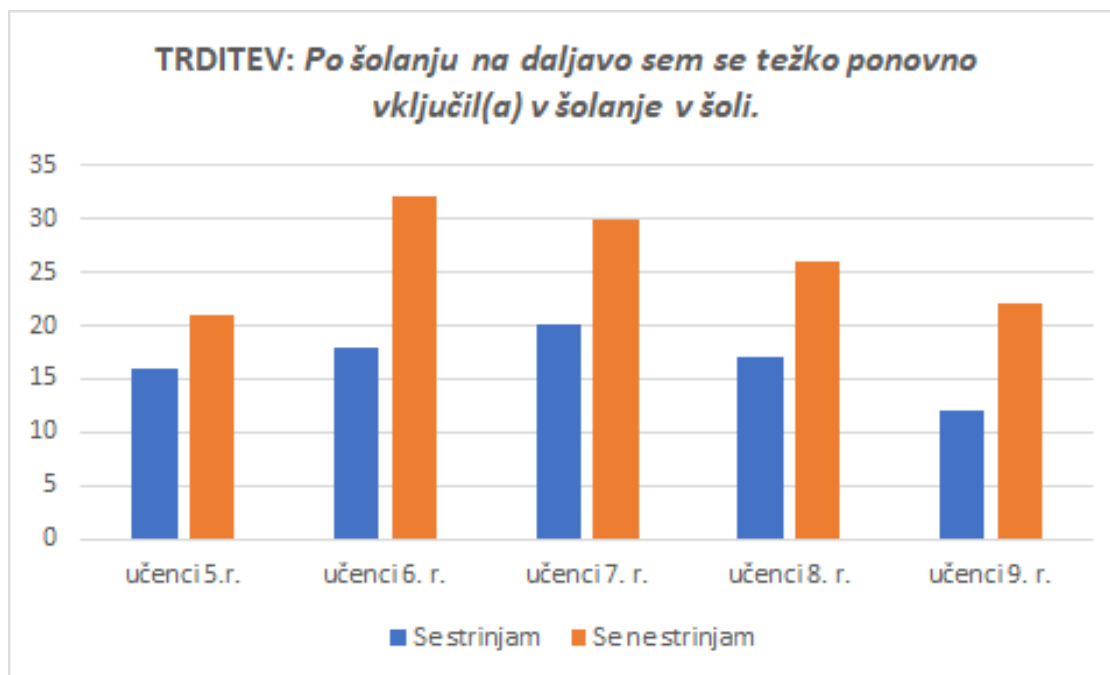
Ugotavljamo, da naša raziskava ne potrjuje hipoteze 5, s katero predvidevamo, da se je večina učencev po končanem šolanju na daljavo težko ponovno vključila v šolanje v šoli.

Analiza raziskave REDS glede ponovne vrnitve učencev v šolo je pokazala, da so učitelji zaznali stiske otrok ob vrnitvi. Kar 80 % anketiranih učiteljev poroča, da učenci pri pouku niso bili tako zavzeti kot pred zaprtjem šol in da so imeli težave z osredotočanjem na učno snov.

Direktorica Svetovalnega centra Maribor izpostavi velike stiske nekaterih učencev, saj so se v njihovi ustanovi ob ponovnem odpiranju šol soočali s pojavom odklanjanja šole pri učencih. Učenci se dolgo časa niso družili z vrstniki in niso bili izpostavljeni stikom z učitelji ter jih je skrbelo, kako bo v šoli. Na Svetovalnem centru Maribor opažajo tudi večje učne težave ter manj znanja.

Tudi učenka s PPPU je doživljala stiske in strah, saj so učitelji napovedali veliko ocenjevanj ob ponovni vrnitvi v šolo.

Nadarjena učenka je prepričana, da so posledice zaprtja šol predvsem na socialno-čustvenem področju, pri vrstnikih opaža pomanjkanje empatije.

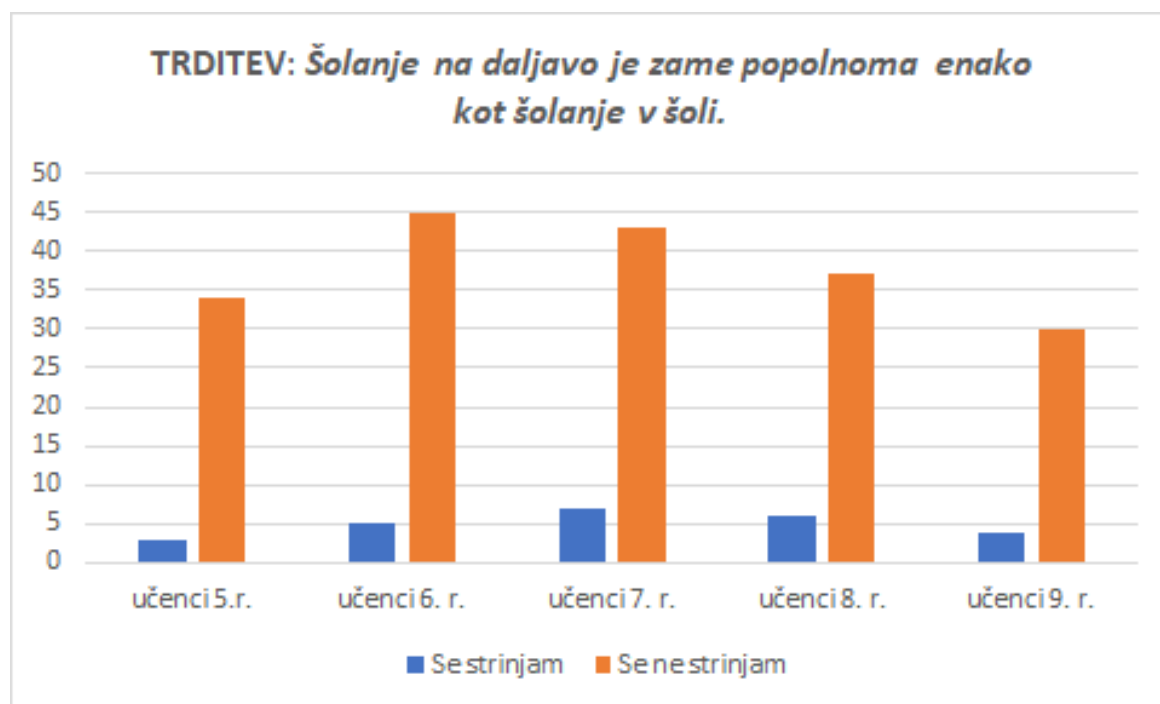
Slika 17: Prikaz števila učencev in njihovega (ne)strinjanja s trditvijo Po šolanja na daljavo sem se težko ponovno vključil(a) v šolanje v šoli

Raziskava je pokazala, da večina učencev (88 %) meni, da šolanje na daljavo nikakor ni enako šolanju v šoli. Zanimivo bi bilo izvedeti njihova mnenja, v čem se ti dve obliki zanje osebno najbolj razlikujeta.

Predvidevamo, da so naši učenci bolj naklonjeni šolanju v šoli, predvsem, ker so predhodno v večjem deležu odgovorili, da jim je šolanje na daljavo povzročalo več težav kot šolanje v šoli. Tudi odprtje šol so doživljali z veseljem, zadovoljstvom. Socialna izolacija v obdobju šolanja na daljavo v času covida-19 je učence vodila v osamljenost, povzročala je tudi duševne stiske. Večina učencev tako v naši raziskavi kot večina učencev v izbranih raziskavah v Sloveniji je pomanjkanje medvrstniških interakcij navedla kot največjo težavo šolanja na daljavo. Sodelovanje in druženje s sošolci je večina učencev najbolj pogrešala.

Kljub nekaterim prednostim šolanja na daljavo so anketirani učenci razmeroma soglasno navajali, da imajo raje šolanje v živo, kot ključen razlog za to pa so omenjali predvsem stik z drugimi – z vrstniki in učitelji (Šušterič idr., 2022).

Raziskava Društva psihologov Slovenije (2020) je prav tako pokazala, da so učenci pri odločanju med učenjem v šoli ali doma, v veliki večini bolj naklonjeni učenju v šoli.

Slika 18: Prikaz števila učencev in njihovega (ne)strinjanja s trditvijo Šolanje na daljavo je zame popolnoma enako kot šolanje v šoli

7 ZAKLJUČEK

Epidemija covida-19 je v naša življenja prinesla številne spremembe. Javnost in mediji pretekli skorajda tri leta trajajoči situaciji ne posvečajo več tolikšne pozornosti, a spomin nanjo in posledice zaprtja družbe ostajajo med ljudmi. Številni otroci in mladostniki še vedno podoživljajo dan, ko so se zaprla šolska vrata in se je pričelo šolanje na daljavo. Okoli sto petdeset dni je trajalo zaprtje šol v Sloveniji zaradi covida. Z ukrepi za preprečevanje širjenja bolezni (karantene) se je število dni šolanja na daljavo pri posameznih učencih še povečalo.

Eden izmed osnovnih pogojev za šolanje na daljavo so usvojene računalniške veščine vseh udeležencev, ustrezna tehnična oprema in dostop do interneta. Naštetim izpolnjenim pogojem je za uspešno šolanje na daljavo pri učencih pomembna njihova motivacija za učenje in opravljanje šolskih obveznosti. Številne raziskave, opravljene v Sloveniji, so pokazale nizko motivacijo za učenje. Ugotovitve naše raziskave pa niso potrdile hipoteze 1, s katero smo predvidevali, da večina učencev za opravljanje šolskega dela v času šolanja na daljavo ni bila motivirana. Več kot polovica anketiranih učencev se je izrekla za motivirane, a predvidevamo, da je motivacija za učenje s podaljševanjem šolanja na daljavo upadala.

Tudi naši anketirani učenci so v času zaprtja šol najbolj pogrešali medsebojne stike, tako kot ugotavljajo številne druge raziskave. Hipotezo 2, s katero smo predvidevali, da bodo učenci najbolj pogrešali druženje s sošolci, smo tako potrdili. To nas ni presenetilo, saj so se učenci v času šolanja na daljavo počutili predvsem osamljeno, žalostno, slabo. Ponovno vračanje v šolo so doživljali z veseljem, olajšanjem, večinoma so se počutili odlično in bili so srečni. Tako naša raziskava potrjuje hipotezo 3, s katero smo predvidevali, da so pri večini učencev v času šolanja na daljavo prevladovala negativna čustva in pri ponovnem vračanju v šole pozitivna.

Kljub temu da so učenci menili, da so imeli v času šolanja na daljavo manj dela, pa so vendarle potrebovali več pomoči. Več kot polovici učencev je šolanje na daljavo povzročalo več težav kot pouk v šoli. Prav tako je več kot polovica anketiranih učencev prepričana, da ima zaradi šolanja na daljavo manj znanja. Naša raziskava potrjuje hipotezo 4, s katero predvidevamo, da večina učencev meni, da ima zaradi šolanja na daljavo pri posameznih predmetih manj znanja, kot če bi se šolali v šoli. Posebej moramo biti pozorni na ranljive skupine učencev, kot so učenci z učnimi težavami, učenci priseljenci ali učenci iz socialno šibkih okolij. Raziskave kažejo, da so ti učenci bili v večji meri tudi manj odzivni.

Odprtje šol in ponovno šolanje v šoli so učenci dočakali z mešanimi občutki. Ob veselju in zadovoljstvu so bile pri učencih izkazane tudi stiske, v najslabšem primeru je prihajalo celo do pojava odklanjanja šole. Nekaj več kot polovica naših anketiranih učencev se je uspešno vključila v šolanje na šoli, tako da hipoteze 5 nismo potrdili. Predvidevali smo, da se je večina učencev po končanem šolanju na daljavo težko vključila v šolanje v šoli. Vendar je delež učencev s težavami ob ponovni vključitvi kljub temu visok, zato je potrebna velika pozornost in spremljanje ter hitro ukrepanje ob morebitnih stiskah. Na šoli smo se organizirali in z medvrstniškim sodelovanjem aktivno pristopili k razreševanju težav in stisk, ki so se nakopičile pri učencih v času šolanja na daljavo ter ob vrnitvi v šole.

Pouka, preseljenega na splet, nikakor ne moremo enačiti s poukom v šoli. Tega mnenja je tudi večina anketiranih učencev. Izkušnjo šolanja na daljavo zaradi koronavirusa je potrebno izkoristiti za izboljšave, da bi se v podobnih situacijah vsi čimbolj učinkovito spoprijeli z vsemi izzivi, ki jih šolanje na daljavo prinaša.

8 LITERATURA IN VIRI

Društvo psihologov Slovenije (2020). *Delo na daljavo – anketa za učence in starše. Analiza prvih dveh tednov*. Dostop: <http://www.dps.si/wp-content/uploads/2020/04/Delo-na-daljavo-rezultati-ankete.pdf> (15.12.2022).

Gabrovec, A. Šola na daljavo – česa smo se naučili o šolskem sistemu? *Slovenec*. 6.2.2021. Dostop: <https://www.slovenec.org/2021/02/06/sola-na-daljavo-cesa-smo-se-naucili-o-solskem-sistemu/> (2.2.2023).

Klemenčič Mirazchijski, E. *Mednarodna raziskava motenj izobraževanja v času epidemije covida-19 (IEA REDS): nacionalno poročilo - prvi rezultati* / [avtorji Eva M. Klemenčič, Nina Pertoci, Plamen Mirazchijski] - Ljubljana: Pedagoški inštitut, 2021.

Dostop: <https://www.pei.si/raziskovalna-dejavnost/mednarodne-raziskave/iea-reds/> (20.12.2022)

Kavkler M., Javornik K., Košak Babuder M. Učenje na daljavo – glas učencev in dijakov s primanjkljaji na posameznih področjih učenja. Ljubljana: Bravo, 2020. Dostop: <http://bravo.splet.arnes.si/files/delightful-downloads/2020/10/ANKETA-MLADOSTNIKI-S-PPPU-COVID-19-7.10.-2020.pdf> (10.11.2022)

Kodelja, Z. Šolstvo v času pandemije: izobraževanje na daljavo, 2020. *Sodobna pedagogika*, 71(4), str. 42-56. Dostop: https://04-2020_solstvo-v-casu-pandemije-izobrazevanje-na-daljavo.pdf (10. 1. 2023).

Kuralt, Š. Tudi otroci vedo, da imajo manj znanja. *Delo*, 7.4.2022. Dostop: <https://www.delo.si/novice/slovenija/tudi-otroci-vedo-da-imajo-manj-znanja/> (20.12.2022).

Marentič Požarnik, B. *Psihologija učenja in pouka*. Ljubljana: DZS, 2018.

Rupnik Vec T., Slivar B., Zupanc Grom R., Deutsch T., Ivanuš Grmek M., Mithans M., Kregar S., Holcar Brunauer A., Preskar S., Bevc V., Logaj V., Musek Lešnik, K. *Analiza izobraževanja na daljavo v času prvega vala epidemije covida-19 v Sloveniji*. Ljubljana: ZRSŠ, 2020. Dostop: http://www.zrss.si/pdf/izobrazevanje_na_daljavo_covid19.pdf (1.12.2022).

Šušterič N., Tašner V., Koren Ošljak K., Oblak Črnič T. Pandemična edukacija: izkušnje in doživljanje šolanja na daljavo pri učencih in dijakih v Sloveniji. V A. Mlekuž in I. Ž. Žagar (ur.), *Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju: učenje in poučevanje na daljavo – izkušnje, problemi, perspektive* (str. 81-96). Ljubljana: Pedagoški inštitut, 2022. Dostop: <http://www.pei.si/ISBN/978-961-270-343-1.pdf> (10.1.2023)

Švajger, M. *Vzgoja in izobraževanje v času epidemije COVID-19 v Sloveniji – sistematični pregled raziskav*. Magistrsko delo. Maribor: Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, 2021.

Uršič, L in Puklek Levpušček, M. Učenci zadnje triade OŠ in dijaki o učenju na daljavo med epidemijo COVID-19. V Ž. Lep in K. Hacin Beyazoglu (ur.), *Psihologija pandemije posamezniki in družba v času koronske krize* (str. 191-203). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2020.

Zavod RAST Ruše. Dostop: <https://www.zavod-rast.si/> (10. 9. 2022)

9 PRILOGE

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČENCE

Sva Ana in Klara, učenki 9. razreda na OŠ Janka Glazerja Ruše in opravljata raziskovalno nalogo (Po)koronska šola. Prosiva te, da odgovoriš na naslednja vprašanja ali trditve, tako da obkrožiš ustrezní odgovor, dopišeš svojega ali označiš svoje strinjanje s trditvijo.

1. **Spol** (obkroži): M (moški) Ž (ženski)
2. **Obiskujem razred** (obkroži): 5. 6. 7. 8. 9.
3. **Za opravljanje šolskega dela v času šolanja na daljavo sem bil(a)** (obkroži en ustrezní odgovor in zapiši svojo obrazložitev):
 - a) zelo motiviran, ker _____
 - b) nisem bil motiviran, ker _____
4. **Kaj si v času šolanja na daljavo najbolj pogrešal(a)?** (lahko obkrožiš več ustrezníh odgovorov ali zapišeš svojega):
 - a) razlago učitelja-učiteljice
 - b) povratne informacije, kako sem opravil delo za šolo
 - c) druženje s sošolci
 - č) obšolske dejavnosti
 - d) nič nisem pogrešal
 - e) drugo: _____
5. **Zapiši besedo ali poved, s katero bi najbolje opisal(a) svoje počutje pri šolanju na daljavo:**

6. **Zapiši besedo ali poved, s katero bi najbolje opisal(a) svoje počutje pri ponovnem šolanju v šoli:**

7. **Komu je šolanje na daljavo po tvojem mnenju povzročilo največ težav?** (obkroži en odgovor):
 - a) učencem
 - b) učiteljem
 - c) staršem
8. **Podane so trditve. S kljukico ✓ označi, kaj zate velja: se strinjam ali se ne strinjam.**

TRDITEV	SE STRINJAM	SE NE STRINJAM
<i>Šolanje na daljavo mi je povzročalo več težav kot šolanje v šoli.</i>		
<i>Zaradi šolanja na daljavo imam pri posameznih predmetih manj znanja kot če bi se šolal v šoli.</i>		
<i>Ocenjevanje znanja v času šolanja na daljavo mi je bolj ustrezalo kot ocenjevanje v šoli.</i>		
<i>V času šolanja na daljavo sem potreboval(a) več pomoči kot pri šolanju v šoli.</i>		
<i>Pri šolanju na daljavo sem imel(a) manj dela za šolo kot pri šolanju v šoli.</i>		
<i>Po šolanju na daljavo sem se težko ponovno vključil(a) v šolanje v šoli.</i>		
<i>Šolanje na daljavo je zame popolnoma enako kot šolanje v šoli.</i>		

Hvala za sodelovanje.